

Kuwene ku Yahaya

Ukukpa u kadyanshi

Yahaya kasuki da u korongi tagarəda u na vi. U dana tə ili i'ya u wenei a kuwene a kaci ka afobi a Kashilə n ili i'ya ya tuwə ya gitə a makorishi ma likimba.

Akani yi a'q tə n abon a tatsu. A dana tə ucira u ityoni i cingi u da pini a uyan manyan a likimba, kpam u kənə tə Atoni a pana ikyamba hal a kuwə. A dansa tə kpam ukuna u Maku ma Kondom ma Kashilə, aya Yesu. Wa lya tə kaci ka ama a cingi n ucira le gba. A makorishi, Kashilə kə tə n katsupi ka shinga ka wa nəkə aza da a lyai kelime n uwushuku n Kawauwi. Akani a da a'ari a makukpi dem a da, Kashilə kə tə uwulukpi kpam uza u ulya kaci u da wəri.

Tagarada u na vi kuwene ka vuma bawu wa wene ka. Yahaya yanka tə idani i vuma manyan tsərə u ratsanəka ili i'ya i'ari a zuba. Ire i'ya pini ushani i urevə ili i'ya i'ari a tagarəda u na vi, shegai akani a pige yi a'ari upuwin wa kpam a ka savada a da wa. Akani yi a da na: Yesu Kawauwi u lya tə kaci ka ityoni i cingi gba a asu kau-kau. Kain kə tə a utuwə ka a ka vutələ Kanangasi n ityoni i cingi a kushivə ku akina, kpam zuba u savu n likimba u savu a ka tuwə tə a asu u aza da a tonoi Yesu a rongo kabolo n eyi nə ndishi n shinga n maci.

Ili i'ya i'ari a tagarəda u na vi

Kadyanshi ka ili i'ya ya tuwà ka Yahaya (1:1-8)
 Kuwene ku Asheku a uma (1:9-20)
 Ikanikorongi ubana a A'uwa a Atoni a shindere
 (2:1-3:22)
 Kuwene ku ulya kayala a zuba (4:1-11)
 Maku ma tagaràda n cirakpà tsu shindere (5:1-
 6:17)
 Ulya kayala a kapala ka karatsu ka tsugono tsu
 Kashilà (7:1-17)
 Avana a shindere (8:1-11:19)
 Ubungu n adin a re (12:1-13:18)
 Kuwene a kaci ka afada a Kashilà n ukirana u ne
 (14:1-15:8)
 Abelu a shindere a upan u Kashilà (16:1-21)
 A lya tà kaci ka atokulalu a Kashilà (17:1-20:10)
 Afada a makorishi (20:11-15)
 Zuba u savu n likimba u savu (21:1-8)
 Urishelima u savu (21:9-22:5)
 Ugono u Kawauwi (22:6-21)

Ukukpà u kadyanshi

¹ Ili i'ya Kashilà ka wenikei Yesu Kirisiti Kawauwi i'ya na, tsàraà Yesu tonuko agbashi a ne ili i'ya Kashilà ka zuwa i gità gogo. Aku Yesu suki katsumate ka zuba ka ne ka wenike kagbashi ka ne Yahaya. ² Yahaya vi kpam u dansai gba ili i'ya u wenei a ukuna u kadyanshi ka Kashilà, n ili i'ya kpam Yesu Kawauwi u danai n i'ya u yain. ³ Kashilà ka zuwuka tà uza da baci dem u yankai aza roku kàneshi u idani i akani a na yi unà u shinga; wata, akani a ili i'ya ya gitàsà gogo-na n i'ya ya tuwà ya gità a kapala. Wa zuwuka tà dem uza da u panai a da kpam u nàkai a da karinga. Kpaci a'ayin a yan de evu a da gba ili i na yi ya gità.

Idyani ubana a a'uwa a Atoni a shindere

⁴ Ukanikorongi u da Yahaya korongi ubana a asu u a'uwa a Atoni a shindere a da a'ari a Asiya:*

N yan tà kavasu tsàra Kashila ka wenike dà ukuna u shinga u ne nà ndishi n shinga. Kashila uza da wàri pini caupa, aya dem wàri gogo-na, kpam aya wa tuwà. Kpam dem a'ulu a shindere a Kashila a da a'ari a kapala ka karatsu ka tsugono tsu ne a ka yanka dà tà dem nala. ⁵ Nala dem Yesu Kawauwi, uza da u tsu dansa ukuna u mayun a ukuna u maci u Kashila. Aya uza u kagita a asuvu a aza da a 'yangai a ukpa. Aya uza da wa lya tsugono tsu ngono n likimba.

Aya uza da wa ciga tsu, uza da u zuwa tsu tsu lai a ucira u unyushi u cingi u tsunu an u wotsongi mpasa kpam u kuwai adama a tsunu. ⁶ Adama a nala, tsu woko de kagali ka ne; wata, adarakpi aza da a ka gbashika Kashila Tata u ne. Asaka Yesu Kawauwi u tsàra tsupige n ucira hal ubana bawu utyoku! Ami.

⁷ Webelei, aya la wa tuwà a asuvu a alishi! Ya dem wa wene yi tà, hal n aza da dem a zuwai a sapa yi n kasovu. Aletsu a likimba gbà a ka sa tà cika n unamgbukatsumà adama a ne. Eye, nala wa gità! Ami.

⁸ Magono ma Zuba Kashila u dana tà, "Mpa Alfa mpa dem Omega." [†] Wata, mpa Kagita mpa dem Makorishi. Mpa mari gogo-na, mpa uza da wàri

* ^{1:4} Asiya uyamba u da a Roma u da gogo-na a ka isà Turukiya.

† ^{1:8} Alfa n Omega alya idyani i kagita n i makorishi a asuvu a idyani i Tsihelene. Dana da u danai wà tà pini kahu a yain ko ndya wa, kpam wa yan tà pini hal ubana bawu utyoku.

pini caupa, mpa kpam ma tuwaq. Mpa Uza u Ucira Gba.”

Kuwene ku Yahaya a kaci ka Kawauwi

⁹ Mpa Yahaya, mpa dem Katoni ka a asuvu a Kawauwi tyoku u de, a yan mu ta dem mavura tyoku da a yanka da. Mpa dem uza u te u da a asuvu a tsugono tsu Kashilaq tyoku u de, kpam u kanta n kawunku upana u ikyamba u va tyoku da dem i kawunki. A banka mu ta a Patumo uyamba u mere u mini, a asaka mu de adama a da n yain kubari ku kadyanshi ka tsugono tsu Kashila, n ukuna u mayun u da Yesu Kawauwi wenikei. ¹⁰ Kain ka Asheku, Kulu Keri ku Kashilaq ku tonoi na mpa, aku n panai kalagatsu ka ucira a kucina ku va yavu mawuraq ma kavana. ¹¹ Kalagatsu ki ka danai, “Korongu ili i'ya va wene vi a asuvu a tagarada aku vu suku u da a a'uwa a Atoni a da a'ari a ilyuci i shindere i na yi: Afisu, n Simirana, n Birigama, n Tayatira, n Saridisa, n Filadalifiya, n Lawudukiya.”

¹² An n kpatalai tsara n wene uza da wa dansa na mpa, aku n wenei ashampatsu a ncikalu a shindere a da a yain n zinariya. ¹³ A mere ma ashampatsu a ncikalu mi, uza roku u da pini uza da u rotsoi Maku ma Vuma u'uki n matogo ma bululu ma ma rawai a makoto ma kune. Wa ta dem n kunya ku uwambana ku kagbodo ka a cai n zinariya uwambani a makamba ma ne. ¹⁴ Kenji ka ne kpam pun yavu tsugbere, a'eshi a ne yavu kapeli ka akina. ¹⁵ Adeshikpetsu a ne kpam a ka lada yavu urim u shili u da a gboroi sarara. Mawuraq ma kalagatsu ma ne yavu mawuraq ma

mini ma pige ma ma rukpusa. ¹⁶ U ɓanai atala a shindere a kukere ku ulyaki ku ne, n burundu u kulya u da wari n unaq u kulya u re wari uwutqa a unaq u ne. Upetiwa'eshi u ne kpam wa lada yavu kaara a kaci.

¹⁷ An n wene yi, aku n rukpai a kapala ka ne yavu kuwaa da n kuwai. U tadanku mu kukere ku ulyaki ku ne, u danai, "Kotsu vu pana uwonvo wa. Mpa Kagita mpa dem Makorishi. ¹⁸ Mpa uza da u tsu naqaa uma. Mari n kuwaa ta, shegai gogo-na ma ta n uma hal ubana bawu utsyoku. Ma ta na nkukpunki n da n naqaa mu ucira u ukukpa ko kpam n gbagirya asu u da akushe a'ari, aku n gonuko le n uma.

¹⁹ "Korongu gbä ili i'ya vari a uwenishe gogo-na vi a tagarada, n ili i'ya kpam ya tuwaa ya gitaa ubana a kapala. ²⁰ Kalen ka kari pini usokongi ka atala a shindere a da vu wenei a kukere ku ulyaki ku va, n ka ashampatsu a ncikalu a zinariya a shindere yi ka na: Ashampatsu a ncikalu yi a da a'uwa a Atoni a shindere. Atala a shindere kpam a da atsumate a zuba a da a ka wundaya a'uwa a Atoni a shindere yi.

2

Akani ubana a Afisu

¹ Aku u tonuko mu, "Korongu ukankorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Afisu. Mpa uza da ma ɓanai atala a shindere a kukere ku ulyaki ku va ma wala a asu u da ashampatsu a ncikalu a shindere a zinariya a'ari vi, mpa ma suku akani a na yi ubana ara vunu: ² N reve ta gba ili i'ya va yan. N wene ta

manyan ma vunu n akawunki n ahankuri a vunu. N revei vu 'yuwan tāma a cingi. Vu kondoi kpamaza da a danai ele asuki a da, kpam a da tan iwa, vu cinaiaza a kabān a da.³ Vu kawunku tā upana u ikyamba adama a va, kpam katakasuvu ka vunu kātāpini n ucira tyoku da varāi mu utono.

⁴ “Shegai u kāna tān barana vu a ukuna u roku. Vu buwa kpam n uciga tyoku da varāi va yan a'ayin a da vu gitai vu wushuki na mpa wa.⁵ Kotsu vu asansa n tyoku da vu rukpa*ī* a asuvu a unyushi u cingi wa! U kāna tā vu asaka uyansa unyushi u cingi, vu rongo uma tyoku da varāi vu yain a'ayin a da vu gitai vu wushuki na mpa. Vu lya baci kapala n uyansa unyushi u cingi, ma tuwa tān yan vu mavura a asu u da ma takpa kashamkpatsu ka macikalu ki a asu u da kāri vi.⁶ Shegai ili i shinga i'ya va yan i'ya na: Vu kovo tā ili i'ya atoni a aza a Nikala* a ka yansa, tyoku da dem mpa n kovoi ili i'ya a ka yansa.

⁷ “Uza da baci wāri n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni! Ma asaka tā aza da a lyai kaci a lyai madanga ma ma naka uma ma māri a asu u uwunvugusa a zuba.”†

Akani ubana a Simirāna

⁸ Aku u tonuko mu, “Korongu ukankorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kāri a ilyuci i Simirāna. Uza da wāri a Kagita n Makorishi, kpam wāri u kuwai shegai gogo-na u 'yangā de, aya wa suku akani a na yi:⁹ N reve tā upana u ikyamba n unambi u vunu, shegai

* **2:6** Atoni a Nikala awenishiki a kabān a da, aza da a ka ciga ama a rongo a ulyasāka ameli kayala kpam a yansa tsishankala.

và tạ n utsarı! N reve tạ kadyanshi ka cingi ka ama a dansai a kaci ka vunu. A da ele ama a Kashila a da, shegai nala a'arı wa. Ele aza a Kanangasi[†] a da a'arı. ¹⁰ Kotsu vu pana uwonvo wa, vu ciba baci n icun i upana u ikyamba u da va tuwą va so. N tonuko vu, Kalapansi ka zuwa tạ a zuwa a aza roku a de a kuwa ku a'ali tsarą a kondò dą, kpam ya pana tạ ikyamba hal a'ayin kupa. Lya kapala n utono karara, ko u kąą baci a wuna vu, ma naka vu tạ funi u uma u da bawu wari n utyoku u woko vu katsupi ka ulya kaci.

¹¹ “Uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni! Aza da baci a lyai kaci ka ucira u cingi, a ka doku a kuwa kpam ire wa.”

Akani ubana a Birigama

¹² Aku u tonuko mu, “Korongu ukankorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Birigama.[‡] Uza da wari n burundu u kulya u da wari n uną u kulya u re, aya wa suku akani a na yi: ¹³ N reve tạ và tạ ndishi a ilyuci i'ya Kanangasi ka lya tsugono. Avu Katoni ka và ka ka maci, kpam vu ąsąą mu utono wa. Vu wushuku tạ tun a'ayin a da a zuwai Antiba kuwai pini a ilyuci i de, asu u da Kanangasi ka lya tsugono. U wenishike tạ ama maco a asu u

[†] 2:9 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

[‡] 2:12 A ilyuci i Birigama, a'uwa a ameli a da pini a asu u da ama a tsu lyasaka magono ma Roma kayala yavu Kashila ka. Asudarakpa u da pini evu u da a tsu lyaka kameli ka Zeyu kayala. Birigama da kami ka asu u da tsugono tsu Kanangasi tsarı a likimba.

kadyanshi ka ne n manyan ma ne, an eyi Katoni ka v̄a ka.

¹⁴ “Shegai u k̄an̄a t̄a n̄ barana vu a ukuna u na. Ama roku a asuvu a kabolo ka vunu a ka tono t̄a uwenishike u Bala'am, uza da u wenikei Balaku tyoku da wa zuwa aza a Isara'ila a yain unyushi. Balaku zuwa le t̄a a takumai inyama i'ya a yankai ameli a le udarākpa. U zuwa le t̄a dem a yain unyushi u tsishankala. ^{◊ 15} Aza roku a de a ka tono t̄a uwenishike u aza a Nikala, adama a nala a yan t̄a unyushi u cingi tyoku da aza a Isara'ila a yain. ¹⁶ Gogo-na kpatala a unyushi u vunu! Vu yan baci nala wa, ma tuw̄a t̄a ara vunu gogo n̄ shilāk̄an̄a n̄ ama a nala yi n̄ burundu u da wa wut̄a a un̄a u v̄a vi.

¹⁷ “Uza da baci w̄ari n̄ atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni! Aza da a lyai kaci, ma n̄ak̄a le t̄a a asuvu a mana da a'ari a sokongi. Ma n̄ak̄a t̄a ya dem katali ka pun ka a korongi pini kala ka savu. Uza da u wushai katali ka nala aya koshi wa reve kala ka nala ki.”§

Akani ubana a Tayatira

¹⁸ Aku u tonuko mu, “Korongu ukankorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka k̄ari a ilyuci i Tayatira. Maku ma Kashilā,† uza da a'eshi a ne a'ari yavu kapeli ka akina, kpam adeshikpetsu a ne a'ari yavu urim u shili u da a gboroi, aya wa suku akani a na yi ubana ara vunu: ¹⁹ N̄ reve t̄a gb̄a ili i'ya va yansa.

◊ **2:14** Mkc. 25:1. § **2:17** Aza a Yahuda a wushuku t̄a Irimiya matsumate u sokongi magbodo ma mana a Akpati u Kazuwamgbani. A'ayin a makorishi, a ka wene t̄a ma aku a lyatangu ama n̄ u da.

N reve tā ya cigamgbana tā, kpam edā Atoni a vā da mayun. N reve tā kpam tyoku da i tsu bāngā atoku, n reve tā kpam vu kawunki n ahankuri. N reve tā gogo-na ya yan tā ili i'ya i lai a'ayin a da i gitai i wokoi Atoni a vā.

²⁰ Shegai u kānātā n barana vu a ukuna u roku. Avu vu kāngu Jezebe uka u nala vi wa, uza da u yain kabān an u danai eyi matsumate ma Kashila ma. An wa wenishike, u puwunsa tā agbashi a vā tsarāa yain unyushi u tsishankala a lyai kpam ilikulya i'ya a daramkpai ameli. ²¹ N naākā yi tā kabala tsarā u kpatala u asaka unyushi u cingi u ne, shegai u 'yuwan tā u asakā tsishankala tsu ne. ²² Adama a nala ma zuwa yi tā u yain maābalā. Ma zuwa tā aza da a yain tsugbani n eyi dem a pana ikyamba cika. Ma yan tā nala gogo-na a 'yuwan baci u'asakā tsicingi tsu le tsa a ka yans. ²³ Ma wuna tā aza da a wokoi mmuku n ne. Aku a'uwa a Atoni gba a reve an n revei uyawunsa u le kpam n ili i'ya a ka ciga. Ma yan tā ya dem mavura tyoku da unyushi u ne wari. ²⁴ Aza roku a asuvu a de aza a Tayatira a tono uwenishike u ne wa. I rotsongusu ili i'ya aza da a wokoi mmuku n ne mi a isai "ili i usokongi i pige i Kanangasi"^{*} wa. Ma tonuko da i yain ili i roku kpam wa, ²⁵ shegai i lyai kapala n i toni mu mayun mayun hal n tuwa.

²⁶⁻²⁸ "Ma asakā tā aza da a lyai kaci ki a tsarā ucira ucun u te u ulya tsugono tsa Tata u vā u naākā mu. Ma yan tā nala a asu u aza da a ka lya kapala n uyansa ili i'ya n tonuko le a yans, hal ubana makorishi ma likimba. Ma asaka le tā a

* ^{2:24} Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

tsara ucira u ulya tsugono tsa aletsu gba. A ka lya baci tsugono tsu nala tsi, a ka shamgba tə n ucira, kpam a ka gbashangu le tə tyoku da ama a tsu təsəsə mgbodo n cin. Ma nákə le tə dem katala ka ka tsu wantukpa n kpasani ku de ka woko iryoci i ulya u kaci u le.[†] ²⁹ Uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni!"

3

Akani ubana a Saridisa

¹ Aku u tonuko mu, "Korongu ukankorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Saridisa. Uza da wa lya tsugono tsu a'ulu a shindere a Kashila, kpam wa ɓanqatala a shindere, aya uza da wa suku akani a na yi: N reve tə ili i'ya va yanssa. Ama a dana tə va tə n uma, shegai avu kakushe ka. ² 'Yanga! Kenu da ucira u vunu u wokoi, kpam u yan de evu n ukotso. Adama a nala, gbamatangu ili i'ya i buwa vu vi. N wene tə ili i'ya vari uyan i cina i'ya Kashila ka va ka ciga vu vu yain wa. ³ Kotsu vu əsənsə n ili i'ya vu wushai n i'ya vu panai wa. Tono i'ya, kpam vu kpatala vu əsəkə unyushi u cingi u vunu. Vu 'yangə baci wa, ma tuwə vu tə a'ayin a da bawu vu zuwai ma tuwə, tyoku da kaboki ka tsu tuwə. ⁴ Aza roku a de a asuvu a Saridisa a nangasa aminya a le n ashində a unyushi u cingi wa. Ama a nala a ka uka tə aminya a pun aku a wala kabolo na mpa,

[†] **2:26-28** Katala: An u wokoi a'ayin a nala yi ama a wushuki an atala a ka yanka le ili i roku a uma u le, a nákə uza ucira a kaci ka katala ka ka lakai ucira gba u woko tə yavu ucira u kuyante u Kawauwi, u da a ka pece n eyi.

adama a da a r̄atsa t̄a a yain nala. ⁵ Uza da baci u fudai u lyai kaci ka ucira u tsicingi, wa uka t̄a aminya a pun tyoku u ama a nala yi. Ma cimbusa kala ka ne a asuvu a Tagar̄ada u Aza a Uma wa. A'ayin a da baci m̄ari kushani a kapala ka Tata u v̄a n atsumate a zuba a da a ka gbashika yi, ma dana t̄a bawu malal̄a n reve t̄a vuma u na vi.

⁶ “Uza da baci w̄ari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni!”

Akani ubana a Filadalifiya

⁷ Aku u tonuko mu, “Korongu ukankorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka k̄ari a ilyuci i Filadalifiya. Uza da w̄ari uwulukpi n mayun w̄a t̄a uk̄ani n makukpunki ma Dawuda.* U giduw̄a baci utsutsu, uza w̄a la wa fuda wa gbagirya u da wa. Kpam u gbagirya baci utsutsu, uza w̄a la wa fuda wa giduw̄a u da wa. Aya uza da wa suku akani a na yi: ⁸ N reve t̄a ili i'ya va yansa. N reve t̄a ama a bidya vu vu woko uzapige wa. Vu tono t̄a uwenishike u v̄a, kpam kain k̄a la ka vu danai, “N kp̄d̄a ureve Yesu wa.” N giduw̄a t̄a utsutsu a kapala ka vunu u da bawu uza wa fuda wa gbagirya. ⁹ Gogo-na va wene t̄a ili i'ya ma yan n ama da a'ari aza a Kanangasi.† A dana t̄a ele ama a Kashil̄a a da, shegai ele aza a kabān a da. Ma zuwa le t̄a a tuw̄a a kudangu a kapala ka vunu. Nala wa wenike le t̄a an ma ciga vu cika. ¹⁰ Vu kawunku t̄a tyoku da n tonuko vu vu yain. Adama a nala, ma k̄angu vu t̄a a'ayin a da baci ma tuko ama a likimba

* ^{3:7} Makukpunki ma Dawuda ma wenike t̄a an w̄ari n ucira u da wa lya tsugono. † ^{3:9} Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

ukondo u pige. ¹¹ Mą tą utuwą gogo. Lya kelime n ugbama a asuvu a upityanangu u vunu, kotsu uza roku u wusa vu funi u da va wusha an vu lyai kaci wa. ¹² Ma zuwa tą vuma da u lyai kaci ka ucira u cingi u nala vi, u woko kadawatsu ka roku ka ka ɓangą Kuwa ku Kashilą ku Kashilą ka və. Vuma u nala vi wa rongo tą pini maco. Ma korongu tą kpam a'ala a re a ikyamba i ne: kala ka Kashilą ka və, n kala ka Urihelima u Savu, u da wəri ilyuci i savu i Kashilą ka və, u da wa cipə a asu u Kashilą a zuba. Ma koronku yi tą kpam kala ka savu ka və.

¹³ “Uza da baci wəri n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni!”

Akani ubana a Lawudukiya

¹⁴ Aku u tonuko mu, “Korongu ukankorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kəri a ilyuci i Lawudukiya. Aya Nala Wəri, eyi dem uza da u wenei ukuna vi da, kpam uza u maci uza da u tsu dansa ukuna u mayun kain dem. Ara ne da Kashilą ka yain ili gbə. Aya uza da wa suku akani a na yi: ¹⁵ N reve tą ili i'ya ya yanssa. Kpam və yuwu ko shen‡ wa. Wəri wa la tą tsulobo vəri baci ili i te a asuvu a le. ¹⁶ An u wokoi avu mere-mere ma vəri, avu uza u yuwu u da ko uza u shen wa, ma 'yuwan vu tą. ¹⁷ Vu dana tą, ‘Mpa uza u utsəri u da, kpam n cirəngusuku tą kaci ka və udukuyan. Ma ciga kpam ili i roku wa, ko kenu.’ Shegai vu reve tyoku da vəri mayun wa: Avu ili i uwono i'ya kpam ili i iyali, uza da u tsu ciga ili dem. Avu karumbə ka kpam kataba

‡ ^{3:15} Pini na, “Shen” kalen ka ne ka unąkə kaci a asu u manyan ma Kashilą, “Yuwu” kpam ukpəfə u unąkə kaci a asu u manyan ma Kashilą.

ka v̄ari. ¹⁸ Adama a nala, ma nākā vu t̄a adooki vu tsila zinariya u d̄a ma denge. Zinariya d̄a a darākpai kpam a wulukpei u d̄a na. Tsila u d̄a kotsu vu yain utsāri. Vu tsila kpam aminya a pun a d̄a ma denge vu ukunka kaci ka vunu, tsārā vu əsākā upana uwono an v̄ari kataba. U gan t̄a dem vu tsila agumā a a'eshi a d̄a ma denge tsārā vu gbara a a'eshi a vunu, kotsu vu fuda vu wene.

¹⁹ “Aza d̄a ma ciga alya ma bara kpam ma yan mavura. Mātsā vu əsākā unyushi u cingi u vunu. ²⁰ Panai! Mā t̄a kushani a utsutsu māri u'isa, “Azakuwa!” Uza d̄a baci u panaka mu, aku u tonuko mu n uwa, ma uwa t̄a, aku n lyai ilikulya kabolo n eyi.

²¹ “Aza d̄a a lyai kaci, a ka dusuku t̄a nā mpa a karatsu ka tsugono tsu v̄a, tyoku d̄a mpa dem n lyai kaci n dusuki n Tata u v̄a a karatsu ka tsugono tsu ne.

²² “Uza d̄a baci w̄ari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni!”

4

Yahaya wenei zuba

¹ An n kotsoi uwenishe u ili i nala yi gba, aku n lyai kapala n uwene kuwene. N wenei utsutsu ukukpi ubana a zuba. Aku uza d̄a w̄ari n kalagatsu tyoku u kavana vi u yain kadyanshi nā mpa u danai, “Yuwā utuwā pini na ma wenike vu t̄a ili i'ya ya gitā bamu n i nala yi.” ² Kute-kute Kulu Keri ku Kashilā ku tonoi nā mpa, aku pini a zuba vi n wenei karatsu ka tsugono n uza roku pini ndishi. ³ Uza d̄a u dusuki pini vi, wa wakanāsa san n mini ma avuku tyoku u atali a tsulobo. Kasomini ka

pini ka lada cika ukyawin n karatsu ka tsugono tsi.

⁴ Aratsu a tsugono kamanga n a nishi a kyawain karatsu ka tsugono tsi. Nkoshi kamanga n ama a nishi a da a'ari pini a zuba u le. A ukusa t̄ aminya a pun n ifuni i zinariya a a'aci a le. ⁵ Ili i na yi i'ya i'ari uwutus̄ a karatsu ka pige ki: ulada, n mawurā ma pige, n makpankashila. Av̄asu a shindere yi a da a'ulu a shindere a Kashilā a nala yi a'ari a utasa a kapala ka karatsu ki. ⁶ Nala kpam dem a asu u da a kirai a kapala ka karatsu ka tsugono tsi u rotso t̄ kushivā ka kari pun cika ka lada yavu madubu ma ma wundyamgbanaka.

Ili i uma i nishi i'ya i kyawain karatsu ki, kabon dem i te. Ili i nala yi i'q t̄ n a'eshi kapala n kucina.

⁷ I kagita i'q t̄ n kaci tyoku u gabako. I ire kpam kaci ka ne tyoku u kagono ka kanaka. I tatsu i'q t̄ n upetiwa'eshi tyoku u vuma. I nishi yi kpam i rotso t̄ kajambu ka ka imkpusa. ⁸ Ili i uma i nishi yi, ya dem w̄a t̄ n ashan a teli, ikyamba i le kpam i'q t̄ upali n a'eshi, hal n kere ka ashan ki dem. Kaara n kayin a tsu əsak̄ ushipa wa:

“Magono ma Zuba uza u uwulukpi u da. Uza u uwulukpi u da. Uza u uwulukpi u da.

Aya Kashilā Uza u Ucira Gba.

Aya uza da w̄ari caupa, aya dem w̄ari gogo-na, kpam aya wa tuwā.”

⁹ Ili i uma i nala yi i lyai kapala n i cikpali uza da w̄ari ndishi a karatsu ka tsugono ki. I nāka yi kpam tsupige n ucikpa. Aya uza da w̄ari n uma hal ubana bawu utyoku. ¹⁰ Nkoshi kamanga n ama a nishi n nala mi dem n kudangi a kapala ka uza da w̄ari ndishi a karatsu ka tsugono ki. Tyoku da a'ari pini ulyaka uza da w̄ari n uma hal ubana bawu

utyoku kayala, aku a zuwusai ifuni i le a kapala
 ka karatsu ka tsugono ki a danai,
11 “Magono ma Zuba n Kashilà ka tsunu,
 u lobono tà vu wushi icikpali,
 tsupige, n ucira kpaci ada vu gain i'ya.
 Ada vu yain ili gba,
 vu yain i'ya tyoku da i'ari
 adama a da nala va ciga i'ya.”

5

Maku ma Kondom ma kukpài tagaràda

1 Ili i roku i'ya kpam n wenei a kuwene ku vã i'ya, vuma da wàri ndishi a karatsu ka tsugono ka nala ki wa bãna tagaràda u da wàri waràka u bululu n ikorongi* a apashi a re gba. Kashilà ka katalà tà u da kpam u padarai u da mai n cirakpà† tsu shindere n ili iuzuwa iryoci.‡ **2** Aku n wenei kpam katsumate ka zuba ka ucira, kàri kadyanshi n kalagatsu ka ucira, ka danai: “Ya ràtsai u fukpà cirakpà tsi aku u bárakpà tagaràda vi? **3** Shegai uza wà la a zuba ko a likimba ko kpam a kere ka iyamba uza da u ràtsai u kukpà tagaràda vi u yain u da kàneshi wa.

4 Aku n rongoi a kushen cika, kpaci ko uza wà la u rawai u kukpà u da u yain kàneshi wa. **5** Aku

* **5:1** Tagaràda u da wàri waràka u bululu: A'ayin a nala a tsu yan tà itagaràda i le a waràka u te u bululu, aku a kàtalà u da a mmuku ma alangu. † **5:1** A'ayin a nala yi, a tsu kimba tà ukankorongi n cirakpà aku a zuwa iryoci a kucinà i'ya ya wenike uza u ili. A kukpà baci u da she cirakpa tsi tsu fukpà kpam ko uza wa fuda kpam wa kimba u da tyoku da wàri caupa wa. Uza da uza u ili u dangàsai aya koshi wàri n ucira u da wa fukpà iryoci yi.

uza u te a asuvu a nkoshi mi u tonuko mu, “Pada kushen ki! Wene na, uza roku u da pini uza da u lyai kaci. Aya a tsu isaq Gabako, magono ma, uza da u wutai a asuvu a kaletsu ka Yahuza. Aya matsukaya ma pige ma Dawuda Magono. Aya uza da wa fuda wa fukpa cirakpa tsu shindere tsu nala tsi, aku u barakpa tagarada vi.

⁶ Aku n wenei Maku ma Kondom kushani a mere ma asu u karatsu ka tsugono ki. Ili i uma i nishi i nala yi na nkoshi mi n kyawan yi. Ikyamba i ne i'qa ta yavu ama a'ari a wuna yi a yankai udarakpa. Wa ta n avana a shindere n a'eshi a shindere, a da a'ulu a shindere a Kashila a nala yi a da Kashila ka suki ubana a abon a likimba gba. ⁷ Maku ma Kondom mi ma banai ma bidyai tagarada u da uza da warri ndishi a karatsu ka tsugono wa banq a kukere ku ulyaki ku ne ki. ⁸ An warri pini uyan nala, aku ili i uma i nishi na nkoshi kamanga n ama a nishi yi a kudangi a kapala ka ne. Ya dem wa banq molo n kabelu ka zinariya. Kabelu ki ka ta ushadangi n ili i magulan i'ya i'ari kushani ka kavasu ka ama aza da a ka gbashika Kashila. ⁹ Aku a shipai ushipa u savu u na:

“Vu ratsa ta vu bidya tagarada vi
 vu fukpa cirakpa tsi vu barakpa u da.
 Ili i'ya i zuwai i'ya, ama a'ari a wuna vu ta,
 kpam mpasa n vunu n wokoi katsupi
 an vu wutukpai ama a agali kau-kau, n aletsu, n
 ama, n iyamba,
 kpam gogo-na ama a Kashila a da a'ari.
¹⁰ Vu zuwa le a woko kagali ka ne; wata,
 adarakpi aza da a ka gbashika Kashila.
 Kpam a ka lya ta tsugono tsu likimba.”

¹¹ Aku n doki n webelei, n panai atsumate a zuba a ka shipa. Kakumä ka le ka karäi ukece wa.[‡] A kyawain karatsu ka tsugono ki n ili i uma i nishi nä nkoshi mi. ¹² Aku a shipai n alagatsu a ucira: “Tsa cikpala tä Maku ma Kondom ma a'äri a wunai vi, adama a ucira u pige, n utsari, n kakiri n ucira u ne. Wa wusha tä karingä n tsupige, n icikpali cika!”

¹³ Aku n panai gba ili i uma ya shipa; wata, gba i'ya i'äri a zuba, n likimba, n i'ya i'äri a kere ka likimba, n asuvu a kushivä. Ushipa u le vi u da na: “Uza da waru a karatsu ka tsugono kabolo n Maku ma Kondom mi wätä n karingä ka pige n icikpali, n tsupige, n ucira hal ubana bawu utyoku.”

¹⁴ Aku ili i uma i nishi yi a wushuki, “Nala waru!” Nkoshi mi kpam n kudangä n lyaka yi kayala.

6

Maku ma Kondom ma fukpäi cirakpa

¹ Aku n wenei Maku ma Kondom mi ma fukpäi cirakpa tsu kagita a asuvu a tsu shindere, pini nala, n panai ili i uma i te a asuvu a i nishi yi i yain kadyanshi n kalagatsu ka makpankashila, u danai, “Tuwa!” ² An n webelei, aku n wenei kadoki ka eri. Uza da kpam u yuwa*ä* ka vi wa bañañ uitaun, aku u wushai funi. Wa wala ili i ne yavu uza da u lyai kaci ka kuvon ushani, kpam wa doku wa lyu.

[‡] **5:11** Kakumä ka atsumate a zuba yi ka rawa tä azu azu hal ubana a asu azu azu kupa bawu utyoku.

³ Aku Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu ire, pini nala, n panai ili i uma i ire i danai, “Tuwä!” ⁴ Aku kadoki ka roku ka shili yavu akina ka wutai. Uza da u yuwai ka vi u wusha ta ucira u da wa zuwa ama a likimba a shilakanq utyoku u le, tsara a wunamgbana a asu u kuvon. Uza da wa walaka ka vi u wusha ta burundu u pige.

⁵ Aku Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu tatsu. N panai ili i uma i tatsu yi i danai, “Tuwä!” An n webelei, aku n wenei kadoki ka lima. Uza da kpam u yuwai ka vi wa banq ili i ukondugo araji a kukere ku ne. ⁶ Aku n panai ili i roku i'ya kalagatsu ka ne ka wutus a mere ma ili i uma i nishi i nala yi. Ka danai, “Ikebe i'ya vuma wa tsara a manyan ma uliva,* i'ya a tsu tsupa ikebe i kakundatsu ka te ka ityabi.† Ikebe yi kpam unq u te u da n i'ya a tsu tsilaka akundatsu a tatsu a ilya. Kpam kotsu vu nangasa manivi ko mini ma cinwi mi wa!”

⁷ Aku Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu nishi, pini nala, n panai ili i uma i nishi yi i danai, “Tuwä!” ⁸ An n webelei, aku n wenei kadoki ka kari dusu. Uza da u yuwai ka vi kala ka ne ka Ukpä, uza da a ka isä Asu u Akushe warri utono uza u kagita vi evu evu. Kashila ka pecei ama a likimba abaci a nishi. Ukpä n Asu u Akushe a wushai ucira u da a ka wuna kabaci ka te a asu u kuvon, n kambulu n usara kau-kau, na nnama n kakamba.

⁹ Aku Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu tawun. N wenei a'lulu a aza a maci a cuku tsu asudarakpa. Ama a na yi alya aza da atokulalu a

* **6:6** Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Ubananga.

wunusai adama a kadyanshi ka Kashilà ka maci ka a dansai. ¹⁰ A'ulu yi a 'yangasai alaqatsu n ucira a danai, "Ashekapige, avu uza u uwulukpi u da, kpam uza u mayun! Tsa folo vu, kotsu vu ɓaràkpa wa vu yanka aza a likimba a da a wunusa tsu afada kpam vu yan le mavura." ¹¹ Aku Kashilà ka naƙai ili i uma yi ya dem matogo ma pun ma bululu, u tonuko le a wunvuga kenu hal she atokulalu a le a wuna atoku a tsugbashi a le; wata, atoku a le hal she a shadangu kakumà ka ama ka Kashilà ka zuwuka le.

¹² Aku n wenei Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu teli. Likimba gbàdai n ucira. Kaara ka naƙà kpam katyashi wa, aku karimbi ka kimbai asu gbà. Uwoto u wokoi san yavu mpasa. ¹³ Atala a rukpusai a zuba utuwà a likimba tyoku da apopi a gburu a tsu rukpusà uwule u ucira u sàkàta le baci. ¹⁴ Zuba kàtalai yavu kajiba ka a kàtalai aku a takpai ka. Nsasa n iyamba i mere ma mini a 'yangasai a ƙasàkai asu u da a'ari caupa vi adama a ugbaɗà vi.

¹⁵ Pini nala, ama hal na ngono a matsu tsàrà a kpawunsa a a'aburu ko kpam a mere ma atali a ugadi a nsasa. Azapige a gomunati, n atigi dem a boloi tsàrà a kpawan. N wenei dem aza a utsari, n aza a ucira a ka kpawunsa. Hal n agbashi n aza da bawu a'ari agbashi dem a ka kpawunsa. ¹⁶ A'ari u'isàsà nsasa n atali, a ka dansa, "Tsa folo da, tuwai i rukpa tsàrà i sokongu tsu kotsu uza da wàri ndishi a karatsu ka tsugono ka nala ki u wene tsu wa, kpam Maku ma Kondom mi ma fuda ma yan tsu mavura wa. ¹⁷ Mayun da Kain ka upan u Kashilà n Maku ma Kondom mi ka a ka yanka ya

dem mavura ka rawa de, kpam uza wa la wa la a upana u ikyamba u nala vi wa.”

7

Ili iuzuwa iryoci i aza a Isara'ila

¹ An nala wurai, aku n wenei atsumate a zuba a nishi kushani a abon a nishi a likimba, a kanai uwule u nishi tsaquwule u lapana a likimba ko a kushiva kpam ko a madanga wa. ² Aku n wenei kpam katsumate ka roku ka wutai a kasana, wa fan ili iuzuwa iryoci i Kashila Uza u Uma. U yankai atsumate a nishi a da a nakai ucira a foro iyamba n kushiva kadyanshi n kalagatsu ka ucira. ³ U danai, “Kotsu i asakuwule u nangasa iyamba, n kushiva ko kpam ndanga wa, she a'ayin a da tsu zuwusukai agbashi a Kashilaq ka tsunu iryoci n ili iuzuwa iryoci i ne a acen a le. ⁴ Aku n panai kalagatsu ka isai kakumaq ka lamba u ama da atsumate yi a yankai iryoci n ili iuzuwa iryoci i Kashilaq a acen a le yi. Kakumaq ka ama ki ka azu amangatawun n azu amangare n azu a nishi (144,000). Ama a na yi alya mmuku n tsikaya m aletsu kupa n a re a aza a Isara'ila. Aza da atsumate yi a zuwusukai iryoci yi alya:

⁵⁻⁸ A zuwuka taqama azu kupa n azu a re (12,000) a kagali ka Yahuza, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Roben iryoci.

A zuwuka taqama azu kupa n azu a re a kagali ka Gadu, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Ashiru iryoci.

A zuwuka taqama azu kupa n azu a re a kagali ka Nafutali, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Manase iryoci.

A zuwuka taq ama azu kupa n azu a re a kagali ka Saminu, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Levi iryoci.

A zuwuka taq ama azu kupa n azu a re a kagali ka Isaka, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Zebulun iryoci.

A zuwuka taq ama azu kupa n azu a re a kagali ka Isuhu, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Bayami iryoci.

Kakumaq ka ama ka lyakai Kashilaq kayala

⁹ An nala wurai, aku n webelei pini nala, n wenei kakumaq ka ama ushani ka ka wurai ukece. A wutaq taq a asuvu a iyamba, kagali, ama n alestu a likimba gbaq, aku a shamgbai a kapala ka karatsu ka tsugono ki n Maku ma Kondom mi. A ukusai aminya a pun cika kpam ya dem wa baqanaq avuku a mashuwan a kukere ku ne. ¹⁰ A ka salaqasa n kalagatsu ka pige, n a dansi,

“Kashilaq ka tsunu ka n Maku ma Kondom uza da u wauwa tsu,
Kashilaq ka tsunu uza da waqari ndishi a karatsu ka tsugono.”

¹¹ Gbaq atsumate a zuba a shamgbai a kyawain karatsu ka tsugono ki kabolo naq nkoshi n ili i uma i nishi yi. Aku a kudangusi a varai a'aci a le a iyamba a lyakai Kashilaq kayala. ¹² A ka dansa,

“Mayun da,
Kashilaq ka tsunu
uzapige da, uza u ucira,
n tsupige, n kakiri.
Asaqkaq tsu cikpala yi
tsu cikpa yi
tsu naqkaq yi karinga

hal ubana bawu utyoku.

Ami!"

¹³ Uza u te a asuvu a nkoshi mi u wece mu, "Ama da a ukusai aminya a pun yi an yayi? Nte a wutusai?"

¹⁴ Aku n wushunku yi, "Uzapige, mpa n reve wa, shegai avu reve tā."

Aku u tonuko mu, "Alya aza da a soi upana u ikyamba u pige u nala vi bawu a kuwusai. A zasai aminya a le nā mpasa n Maku ma Kondom, aku aminya a le a wokoi pun cika.

¹⁵ "Adama a nala a da a'ari kushani a kapala ka karatsu ka tsugono tsu Kashilā. A tsu lyaka yi tā kayala kaara n kayin, a kuwa ku ne ka a tsu gbashika yi. Uza da kpam wari ndishi a karatsu ki wa rongo tā n ele kpam u kirana n ele.

¹⁶ "Ama a nala a ka doku a ka pana kambulu wa, a ka pana kpam kakuli wa. Kaara ka doku ka damgbaraṣa le wa, usuḍugbi kpam wa runukpa le wa, ¹⁷ adama a da Maku ma Kondom ma mari a mere ma asu u karatsu ka tsugono ki aya kalini ki ka le. Wa tono tā n ele ubana a asu u da mini ma ma tsu nākā uma ma wutusā. Kashilā kpam ka yansasa tā gbā meshi ma le."

8

Cirakpā tsu makorishi

¹ An Maku ma Kondom mi ma fukpāi cirakpā tsu shindere tsu makorishi tsu warāka u bululu vi, mawurā mā la a zuba wa, hal ubana kagbidi ka ulapa u uwule.

² Aku n wenei atsumate a zuba a pige a shindere a da a shamgbai a kapala ka Kashilà ki, a wushai avana.

³ Katsumate ka zuba ka roku kpam kau ka tuwai ka shamgbai a asudaràkpa. Wa ɓanà kabelu ka zinariya ka urunukpusa ili i magulàni. U wusha tā ili i magulàni ushani i'ya u daràkpai kabolo n kavasu ka ama a Kashila. Katsumate ki ka zuwai kune ku na ki a asudaràkpa u da a yain n zinariya u da wàri pini a kapala ka karatsu ka tsugono ki. ⁴ Aku kàngà ka ili i magulàni ka katsumate ka ɓanà a kabelu ki n kavasu ka ama a Kashilà ka 'yangai a zuba ubana a asu u da Kashilà kàri. ⁵ Aku katsumate ki ka kenei tsikina pini a asudaràkpa vi u shadangi kabelu ki. U vutalai ka a likimba, a rongoi uyansa mawurà icun kau-kau, nà mk-pankashilà, n ulada, aku likimba gbaðai cika.

Atsumate a zuba a fulai avana

⁶ Aku atsumate a zuba a shindere a da a ka ɓanà avana a shindere a fobusoi tsàrà a fulà.

⁷ An katsumate ka zuba ka kagità ka fulai kavana ka ne, aku atsumate a zuba a vutalàṣai mini ma atala n akina a da a'ari kasatari nà mpasa a likimba. Akina yi a kulàtangì kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a likimba, a nangasai gba ndanga n iceshi i'ya i'ari a kabaci ka nala ki.

⁸ Aku katsumate ka zuba ka ire ka fulai kavana ka ne. A vutalai ili i roku yavu masasa ma pige ma ma tasa n akina a asuvu a kushivà. Kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a kushivà yi ka wokoi mpasa.

⁹ Gbà ili i'ya i'ari pini a kabaci ka nala ki i kuwai, a'atsu a da kpam a'ari pini a namgbusai.

10 Katsumate ka zuba ka tatsu ka fulai kavana ka ne, katala ka pige ka ka tasa yavu kavasu ka wutai a zuba ka rukpai. A asuvu a agata a tatsu dem, ka rukpa ta a asuvu a agata a te. A asuvu a a'eshi a mini a tatsu dem, ka rukpa ta a keshi ka mini ka te.

11 Kala ka katala ki ka Agumä a Akoni, aku kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a mini yi ka konikpoi. Ama ushani a kuwa ta adama a akoni a mini yi.

12 Aku katsumate ka nishi ka fulai kavana ka ne. Ili i roku i gbashai kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a kaara u nangasai ka n uwoto n atala.* Aku kabaci ka te asuvu a abaci a tatsu ka katyashi ka kain ka wokoi karimbi. Nala dem kabaci ka te asuvu a abaci a tatsu ka uwoto n ka te asuvu a abaci a tatsu ka atala a naqä katyashi n kayin wa.

13 An n webelei aku n wenei kajambu ka imkpusa a zuba, n panai ka salasa cika, “Upana u ikyamba! Upana u ikyamba! Upana u ikyamba wa tuwa ta a asu u ama a likimba, atsumate a zuba a tatsu a da a buwai vi a fula baci avana a le.”

9

1 Aku katsumate ka tawun ka fulai kavana ka ne. N wenei ili i roku yavu katala ka ka rukpai a likimba vi. Katala ki ka wusha ta makukpunki ma ukukpunka kadakä ka bawu kari n utyoku. **2** An ka kukpai, aku kängä ka wutai yavu kängä ka kari a asuvu a kunu ka kari n akina walu-walu. Kängä ki

* **8:12** Kaara ka tsu naqä ta katyashi hal ulapa u uwule kupa n u re, shegai a'ayin a da a korongi makpandä ma na mi, ulapa u uwule kullä u da koshi ka tsu naqä katyashi. Nala dem uwoto n atala; ulapa u uwule kullä u da koshi a tsu naqä katyashi. A'ayin a da baci bawu katyashi ka le kari pini karimbi ka ka tsu kimba asu.

ka kimba taq zuba kpam ka kanggi dem kaara, aku asu vi u wokoi n karimbi. ³ Pini nala, abaruma a wutaqi ushani a asuvu a kanggaq ki a cipai a likimba. A wutaq taq n ucira u da a ka tadaqsa ama tyoku da adabu a tsu yan. ⁴ A tonuko le, “Aza da bawu a'ari n iryoci i ili iuzuwa iryoci i Kashila a acen a le, alya koshi ya tadaqsa. Shegai kotsu i tadaqsa ndanga ko iceshi wa.” ⁵ Kashila ka wushunku le taq a yanka ama a nala yi mavura cika hal uwoto u tawun, shegai u wushunku le a wuna le wa. Mbala mi tyoku u mbala n kudabu n da mari ku tada baci uza. ⁶ A a'ayin a nala yi, ama a ka bolo taq ukpa, shegai a ka tsaraq u da wa. A ka ciga taq a kuwaq, shegai a ka fuda wa.

⁷ Abaruma yi a rotso taq adoki a da a fobusoi adama a kuvon. A'a taq n ifuni i zinariya a'aci a le, kpam upetiwa'eshi u le u rotso taq u ama. ⁸ Kenji ka le ka taq n akumgb*i* yavu ka aka, a'anga a le kpam tyoku u a'anga a gabako da a'ari. ⁹ A ukai ntogo ma urim a akamba a le. Mawuraq ma ash'an a le a ka wura, maq taq yavu mawuraq ma adoki naq nringongo n le a ka wura a ka daraka ubana a asu u kuvon. ¹⁰ Naq ntadatsu n da mari a iwunja i le n da n tsu naqkaq le ucira u da a tsu zuwa ama a pana ikyamba hal uwoto u tawun vi. ¹¹ Magono ma le aya katsumate ka zuba ka ka lya tsugono a kadakaq ka bawu kari n utyoku vi. Kala ka ne ka Kawuni (n Tsiyahuda aya Abadon, n Tsihelinet kpam aya Apoliyo).

¹² Upana u ikyamba u kagita u kotso de. Shegai upana u ikyamba i re i roku i' a taq a utuwa.

¹³ Aku katsumate ka zuba ka teli ka fulai kavana ka ne. N panai kalagatsu ka yain kadyanshi a

asuvu a avana a da a'ari a ngan n asudarapkpa u da a yain n zinariya u da wari kushani a kapala ka Kashila. ¹⁴ Kalagatsu ki ka tonukoi katsumate ka zuba ka teli ka ka ɓanqavana ki, "Surukpa atsumate a zuba a nishi a da Kashila ka zuwai a sira le a Agata a Yufiriti a pige yi!" ¹⁵ Aku katsumate ka zuba ka teli ki ka ba ka surukpai atsumate a zuba a nishi yi a wutai tsara a ba a wuna kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a ama a likimba. Kashila ka fouso le ta tsara a yain nala dere u ulapa u uwule u nala vi n a'ayin a nala yi hal n uwoto n kayen ka nala ki dem. ¹⁶ Atsumate yi a tono ta n asoje a da a ka walaka adoki. N pana ta a da alya pini hal azururu amangatawanre (200,000,000).*

¹⁷ A asuvu a kuwene ku va, n wene ta adoki n ayuwi a le. Ayuwi yi a ukusa ta ntogo ma irim n da mari san yavu akina, ulima u le kpam yavu mbucu ma ivashi i akaryabi kpam n ulada u mini ma tsulon. A'aci a adoki yi a'a ta yavu a'aci a igabako, akina n kanga n akina a eri a ka wutus a anana a le. ¹⁸ Usara u tatsu u nala vi, (wata, akina, n kanga, n akina a eri a da a ka wutus a anana a adoki yi,) n u da a wunai kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a ama a likimba. ¹⁹ Anana a adoki yi a da gbam koshi wa, hal dem n iwunja i le i'ya i'ari n ucira u da a ka ne ama usan. Iwunja i le tyoku u a'ali a da, a'a ta n a'aci a da a ka kapa ama.

²⁰ Shegai ama da bawu a kuwai n usara u na vi a 'yuwan ta ukpatala a asaka tsicingi tsu le. A lyai kelime n ulyasaka ityon i cingi kayala, a lyasakai kpam ameli kayala a da a rumai n zinariya, n

* **9:16** Kakum a asoje ka 200,000,000.

azurufa, n irim i shili, n a da a sadarai a atali, n a da a shei nā ndanga. Ameli a nala yi a tsu wene ko ili, ko kpam a pana kadyanshi, ko a wala wa! ²¹ Ama a na yi a əsəkə uwunusa atoku a le wa, a əsəkə uyansa tsukunu wa, kpam dem a əsəkə uyansa tsugbani, n uboki wa.

10

Katsumate ka zuba n maku ma tagarəda

¹ Aku n wenei kpam kuwene, katsumate ka zuba ka ucira kari ucipə a iyamba. U wambanai kalishi yavu kunya, n kasomini zuba n kaci ka ne. Upetiwa'eshi u ne wa laṣa yavu kaara, a'ene a ne kpam yavu adawatsu a akina. ² Wa ɓaŋa maku ma tagarəda ma məri ubarakpi. U shamgbai n kune ku ulyaki ku ne a kushivə, ka ugulə kpam a kagida. ³ U wurangi yavu gabako. An u wurangi, aku mkpankashilə n shindere n wushuki. ⁴ An mkpankashilə mi n wushuki, mpa nə n cigi n gitə ikorongi, aku n panai kalagatsu a zuba ka danai, "Sokongu ili i'ya mkpankashilə n shindere mi n danai vi, kotsu vu korongu i'ya wa."

⁵ Katsumate ka zuba ki ka rədəgbəi kukere ku ulyaki ku ne ubana a zuba. ⁶ Aku u tsinai n kala ka Kashila, ka kari n uma hal ubana bawu utoyoku, uza da u yain zuba n ili i'ya i'ari a asuvu a le, n iyamba n ili i'ya i'ari a asuvu a le, n kushivə n ili i'ya i'ari a asuvu a le gbə, ukuna u maci u da wa tono. U da, "Kashila ka ɓərəkpə wa, aku u yain ili i'ya u fobusoi. ⁷ Shegai katsumate ka zuba ka shindere ki ka fulə baci kavana ka ne, Kashila ka

yan tà ili i'ya wàri u sokongi hal utuwà gogo-na vi, tyoku da u tonukoi agbashi a ne, ntsumate."

⁸ Kalagàtsu ka doki ka isà mu: "Wala vu ba vu wushi tagaràda u da wàri ubaràkpi vi, u da katsumate ka zuba ka bànà vi."

⁹ Aku n banai a asu u katsumate ka zuba ki, n tonuko yi u nàkà mu maku ma tagaràda mi. Aku u tonuko mu, "Wusha tagaràda vi vu takuma u da. Wa yankpa tà a unà u vunu yavu ishigi, shegai wa vurà vu tà katsuma." ¹⁰ N wushai tagaràda u da wa bànà vi n takumai. U yankpa tà càka yavu ishigi a unà u va, shegai an n sodugi u da, aku u vura mu katsuma. ¹¹ A tonuko mu kpam, "U kànà tà vu doku vu tonuko ama ili i'ya Kashilà ka fobusoi u yanka ama n iyamba n aletsu kau-kau, nà ngono gba."

11

Ama a re aza da a wenei ukuna vi

¹ Pini nala, a nàkà mu kalangu ka uratsanàka, aku Kashila ka tonuko mu, "Wala vu ba vu ratsanàka Kuwa ku Kashila n asudaràkpa, vu keci kpam ama da a'ari ulya kayala pini. ² Shegai kotsu vu ràtsanàka ulanga u kuwa vi wa, kpaci n nàkà u da de Awulawa. A ka lya tà tsugono tsu ilyuci i va hal uwoto amangare n u re.* ³ Ma suku tà ama a va ama a re aza da a revei n kami ka ukuna ki a yain kubari ku akani a mayun a va. A ka uka tà aminya a da a tsu uka adama a unamgbukatsuma, kpam a ka dansa tà akani a va a asuvu a a'ayin kazu ka

* **11:2** Uwoto amangare n u re ilii te i'ya n a'ayin 1,260. Ili i te i'ya dem n ayen a tatsu n kagbidi a masala ma 12:14.

te n amangatawanre n amangatatsu (1,260) a nala yi. ⁴ Ama a re a da a dansai akani a Kashilà yi, a shamgba tā a kapala ka Asheku uza da wa lya tsugono tsu likimba gbà. Alya ndanga n zayitum n re n ashampatsu a ncikalu n re n dā māri pini vi. ⁵ Uza wa ciga baci u ne le usan, akina a ka wutā tā a ananā a le a wuna atokulalu a le yi. Nala Kashilà ka wuna uza dā baci dem wa ciga u ne le usan. ⁶ A a'ayin a da a'ari uyan kubari ku akani a Kashilà yi, u nākà le tā ucira u dā a ka fuda a ka shamkpa mini ma zuba. A wusha tā dem ucira u dā a ka savada mini ma woko mpasa, kpam a zuwa usara u dā u nei likimba usan. A tsu yan tā nala a'ayin a dā baci dem a ka ciga a yain.

⁷ An ama a re yi a kotsoi udansa akani yi, aku kadin ka ka wutā a kādākā ka bawu kāri n utyoku vi ka yain kuvon n ele. Ka lyai kaci ka le ka wuna le. ⁸ A ka əsākā tā ikyamba i le a ure u pige u ilyuci i pige i nala yi a asu u dā a wandamgbanai Asheku a le. U dā a yankai tsizagadī a isā yi "Sodom"† n "Masar." ⁹ Ama n agali n aletsu n iyamba a ka wundya tā ikyamba i le. A ka əsākā uza u ciðāngu le wa hal she a yan a'ayin a tatsu n kagbidi. ¹⁰ Ama a likimba gbà a ka yan tā mazāngā adama a ukpā u ama a re a nala yi. A ka yan tā abiki hal a sukusuku atoku a le kune, kpaci ntsumate n re n nala mi n zuwa tā ama a panai ikyamba cika.

¹¹ Shegai an a'ayin a tatsu n kagbidi a nala yi a wurai, aku Kashilà ka doki ka fulākā le kuvi ka uma. Aku a 'yāngāi a shamgbai, ama dā a wene le vi a panai uwonvo cika. ¹² Ntsumate n re mi n panai kalāgatsu ka ucira ka wutāi a zuba, ka

danai, “Yuwai utuwa na!” Aku a yuwai ubana a zuba a asuvu a kalishi, atokulalu a le n a wundi le.

¹³ Kute-kute iyamba i gbadai n ucira, pini nala, kuma ku te a asuvu a kuma kupa ku ilyuci ki ku wasasai. Ama azu a shindere (7,000) a da a kuwai adama a ugbada u iyamba vi. Aza da kpam a buwai n uma a pana ta uwonvo cika aku a nakai Kashilaq ka kari ndishi a zuba tsupige. ¹⁴ Upana u ikyamba u ire u kotso de, shegai u tatsu wa ta a utuwa.

Kavana ka shindere

¹⁵ Aku katsumate ka zuba ka shindere ka fulai kavana ka ne, n panai alagatsu a ucira a ka dansa, “Kashilaq ka tsunu n uza da u dangasai u woko

Kawauwi ki, wa ta n ucira u da wa lya tsugono tsu likimba gba.

Kpam Kashilaq ka lya ta tsugono hal ubana bawu utyoku.”

¹⁶ Nkoshi kamanga n ama a nishi aza da a'ari ndishi a aratsu a tsugono a kapala ka Kashilaq, a kudangusi a varai a'aci a le a iyamba a lyaka yi kayala. ¹⁷ A danai,

“Magono ma Zuba Kashilaq Uza u Ucira Gba,
uza da wari gogo-na kpam uza da wari caupa,
Tsu cikpa vu ta an va wenishike ucira u vunu,
kpam vu gita de ulya tsugono tsi.

¹⁸ Ama a likimba a'ari a ka pana ta upan u vunu cika,

shegai gogo-na a'ayin a upan u vunu a rawa de.
A'ayin a yan de a da va yanka akushe afada,

vu naka kpam agbashi a vunu katsupi.

Va naka ta ntsumate n vunu n aza a uwulukpi a vunu katsupi.

Va náká tā gbá aza da a panai uwonvo u kala ka vunu katsupi,
 ili i'ya i bidyai uza u kenu hal ubana uza u pige.
 Aku vu wuna aza da a tsu zuwa ukpá a likimba."

¹⁹ Pini nala, Kuwa ku Kashilà ka kári a zuba ku kukpái, tsára a wene Akpati u Kazuwamgbani t u da wári pini. A rongoi uláda, n mawurá ma pige, n makpankashilà, n ugbádá u iyamba u pige, n mini ma atala.

12

Uka n ubungu

¹ Aku n wenei iryoci i pige i roku a zuba i'ya i zuwai ya dem u yain majiyan. Uka roku u da pini kpam kunya ka u sirai kaara ka. A'ene a ne kpam a uwoto u da a'ári utadangi. Funi da pini a kaci ka ne u da wári n atala kupa n a re. ² U yan de evu n umatsa, kpam mbálá n upana u ikyamba m ilimaci yi i zuwa yi tā isali cika. ³ Kute-kute n wenei iryoci i roku a zuba. N wenei ubungu u shili u pige u dā wári n a'aci a shindere n avana kupa. Kaci dem ká tā n maku ma funi ma ne. ⁴ Uwunja u ne u rononoi kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a atala a zuba, aku u vutálai a da a likimba. U shamgbai a kapala ka uka u ilimaci vi tsára u matsa baci maku mi aku u sodugu ma. ⁵ Aku u matsai kalobo, uza da wári n ucira u da wa lya tsugono tsa ama a likimba gbá n kalangu ka urim. Katsumate ka zuba ka fulái maku mi u bankai ma a asu u Kashilà, tsára u bá u dusuku a karatsu ku tsugono tsu ne. ⁶ Aku uka vi u sumai u banai a mete a asu u da Kashilà ka fobusuko yi.

Nte a ka kirana n eyi de hal a'ayin kazu ka te n amangatawanre n amangatatsu (1,260).

⁷ Kute-kute a gitai kuvon a zuba: aku Mika'ilu katsumate ka zuba ka pige n atsumate a ne a gitai kuvon n ubungu vi, ubungu vi n atsumate a ne a kana'i dem kuvon n ele. ⁸ Shegai ubungu vi u lya kaci ka kuvon ki wa, kpam a ka asaka yi n atsumate a ne a shamgba de a zuba kpam wa.

⁹ Mika'ilu n atsumate a ne a vutalai ubungu vi a wutukpa yi a zuba ubana a likimba kabolo n atsumate a ne. Ubungu u na vi aya gai warri pini tun caupa vi, aya a tsu isaq Kalapansi kpam dem a tsu isaq yi ta Kanangasi.* Aya u tsu zuwa ama a yain unyushi u cingi.

¹⁰ Aku n panai kalagatsu a zuba ka yain kadyanshi n ucira ka danai:

“Gogo-na Kashila ka tsunu ka wauwa ta ama a ne!
Gogo-na wa yan ta manyan n ucira u ne,
u lyai tsugono tyoku u magono!

Gogo-na Kawauwi ka ne ka wenike ta ucira u ne a likimba!

Adama a da Kalapansi ka buwa kpam kushani a zuba a kapala ka Kashila wa,
kpam wa doku wa tuko kadyanshi ka atoku a tsunu agbashi kaara n kayin wa.

A vutala de Kalapansi a wutukpa yi a zuba!

¹¹ Ama a tsunu a lya ta kaci ka ne
adama a mpasa a Maku ma Kondom mi,
n kadyanshi ka Kashila ka a yain kubari.
A pana uwonvo u da a ka kuwa wa.

¹² Gba eda aza da i'ari a zuba yanyi mazanga.

* **12:9** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

Shegai eda aza da i'ari a iyamba n a asuvu a mini
ya pana t̄ a ikyamba cika.
Kpaci Kalapansi ka bana t̄ a likimba a asu u da
i'ari,
kpam upan u de u da wari,
kpaci u reve t̄ a'ayin a ne a buwa ushani wa."

¹³ An ubungu vi u wenei a vutal̄ yi de a likimba,
aku u gitai uloko uka da u matsai maku ma vali mi.
¹⁴ A n̄akai uka vi ashan a kajambu ka pige tsar̄a
u imkpa ubana a asu u da wari a mete. Nte a ka
kirana n eyi de hal ayen a tatsu n kagbidi, [†] ubungu
vi kpam wa fuda wa yanka yi ili wa. ¹⁵ Aku ubungu
vi u cikpunkai uka vi mini n un̄a u ne yavu agata
tsar̄a ma pura yi. ¹⁶ Shegai iyamba i b̄angai uka vi:
i kukpai un̄a u ne i soi mini ma ubungu u cikpai
vi. ¹⁷ Ubungu vi u panai uka vi upan cika, aku u
lazai tsar̄a u ba u yain kuvon na mmuku n ne n
da n buwai. Mmuku n ne mi alya aza da a n̄akai
udani u Kashil̄a karinga a tonoi kpam akani a da
Yesu wenishikei.

¹⁸ Aku ubungu vi u shamgbai a ikengi i kushiva. [‡]

13

Kadin ka ka wutai a asuvu a kushiva

¹ A kuwene ku va ki, n wene t̄ kadin ka 'ȳanga
ka wut̄ a asuvu a kushiva. K̄a t̄ a n a'aci a shindere
n avana kupa. Kavana dem k̄a t̄ a n maku ma funi
ma ne. Kaci dem a korongu t̄ a pini a'ala a da a
wishai Kashila. ² Kadin ki ka rotso t̄ a kanama,

[†] **12:14** Kondo kadyanshi ka masala ma 11:2 [‡] **12:18** Itagarada
i Kashila i roku i zuwa t̄ idani i na yi a makpand̄a ma 17, i roku
tani a 18. I roku kpam a masala ma 13:1 ma a zuwai i'ya.

shegai adeshikpetsu a ne yavu manama ma a tsu isaq biya.* Wq t@ kpam n unq yavu u gabako. Ubungu vi u nqk yi ucira dere n ucira u ne, n karatsu ka tsugono n tsugono. ³ Kaci ka te ka pini a asuvu a a'aci a kadin ki ka kqri n kalani ka usan u da wari u gain u wuna yi, shegai usan vi u tqn de gogo-na. Ya dem a asuvu a likimba u yan t@ majiyan ma kadin ki. ⁴ A lyakai ubungu u da u nakai kadin ki ucira vi kayala. A lyakai dem kadin ki kayala a danai, "Uza wq la tyoku u kadin ka na wa! Uza wq la wa shilqana n eyi u lyai kaci wa."

⁵ Kashila ka qasaka t@ kadin ki ka yain agoni n ucira u ne nala, kpam dem u wishai Kashila. U qasaka yi t@ u tsara ucira u nala vi hal uwoto amangare n u re. ⁶ U gitai uwishisa Kashila. U yankai kpam kala ka Kashila unq u cingi, n a asu u da wari, n ama da kpam a'ari a zuba gba. ⁷ Kashila ka qasaka yi t@ u yain kuvon n ama a ne kpam u lyai kaci ka le. Kpam dem a nak@ yi t@ ucira a kaci ka agali n ama n aletsu n iyamba gba. ⁸ Ya dem a likimba wa lyaka yi t@ kayala, shegai bamu n aza da a'ala a le a'ari ukorongi a Tagarada u Aza a Uma tun kahu a yain likimba. Tagarada nala vi u Maku ma Kondom ma a'ari a wunai vi u da.

⁹ Uza da wari n atsvu a upana, u pana.

¹⁰ Uza da baci dem Kashila ka dangasai a ka kana, a ka kana yi t@.

Uza da baci dem Kashila ka danai a ka wuna n burundu, a ka wuna yi t@.

Nala wa wenike t@ u kana t@ ama a Kashila a kawunku kpam a yain n upityanangu.

* **13:2** Adeshikpetsu a biya a gbonguro t@, kpam a'q t@ n tsileme n akulukpatsu a bululu.

Kadin ka ire ka ka wutai a uyamba

¹¹ Aku n wenei kadin ka roku ka wutai a asuvu a uyamba. Wə tə n avana a re tyoku u maku ma kondom, u yain kadyanshi n kalagatsu ka ubungu. ¹² Kadin ka na ki ka shamgbai a kapala ka kadin ka kagita ki, kpam u yain manyan n ucun u ucira u da kadin ka kagita ki ka yankai manyan. N ucira u nala vi u da u zuwai gba uza da baci dem wari a likimba u lyakai kadin ka kagita ki kayala, uza da wari n kalani ka usan u da wari u rawai u wuna yi u da u tənai vi. ¹³ Aku kadin ka ire ki ka yanssa ikunesavu i pige i pige. Hal gbam u zuwai akina a wutai a zuba utuwə a likimba, ama n a wundi. ¹⁴ Kashilə ka zuwai kadin ka ire ki ka yain ikunesavu a kapala ka kadin ka kagita ki, hal u yinsai gbə ama a likimba n ikunesavu i ne yi. U tonuko le a mai kameli ka ka rotsoi kadin ka kagita, uza da a'ari a wunai n burundu, shegai u gonoi n uma. ¹⁵ Kashilə ka əşəkai kadin ka ire ki ka zuwai kameli ka kadin ka kagita ki ka yain uma, tsərə ka dansa ka zuwa a wuna gbə uza da baci bawu u lyaka yi kayala. ¹⁶ A matsai ama a yansai kugyan a akere a ulyaki a le ko kpam a acen a le, ko azapige ko aza a kenu, ko aza a utsari ko aza a unambi, agbashi ko aza da bawu a'ari agbashi. ¹⁷ Ama da a'ari n kugyan ku na alya koshi a ka tsila kpam a denge. Kugyan ku na ki kala ka kadin ki ka ko kpam lamba da wari a kushani ku kala ka ne.

¹⁸ Ya ciga tə kakiri tsərə i reve lamba u kadin vi! Uza da wari n kakiri cika wa reve tə u da. Lamba u ne vi u da amangatawanteli n amangatatsu n u teli (666), kpam wə tə a kushani ku vuma u roku.

14

Maku ma Kondom n ama a ne

¹ Aku n wenei Makü ma Kondom kushani a Masasa ma Sihiyona.* Ama azu amangatawun n azu amangare n azu a nishi (144,000) a'ari kushani n eyi. Ama a nala yi alya aza da a'ari n kala ka Maku ma Kondom ki n ka Tata u ne a acen a le. ² N panai kalagatsu ka roku ka dansa a zuba. Kalagatsu ki ką tą yavu mawurą ma mini ma pige ma ma rukpusa ko kpam yavu mawurą ma makpankashila. Yavu mawurą ma ama ushani aza da a ka keme molo. ³ Ama azu amangatawun n azu amangare n azu a nishi a shamgbai a kapala ka karatsu ka tsugono, kabolo n ili i uma i nishi yi, ną nkoshi mi. A ka shipa ushipa u savu u da bawu uza wa fuda wa rotsongusu, she ele koshi. A asuvu a ama a likimba gba, alya aza da a wutukpai koshi. ⁴ Alya aza da a kanai kaci ka le uwulukpi bawu a yain tsishankala; adama a nala yi a da a'ari uwulukpi. A tono tą Maku ma Kondom mi a asu u da dem u banai. Ele ama a Kashila a da n Maku ma Kondom mi; a'a tą tyoku u ilimaci i kagita i'ya a nákai Kashila. ⁵ A tsu yan kabán wa, kpam a'a n unyushi wa.

Atsumate a zuba a tatsu

⁶ Aku kpam n wenei katsumate ka zuba ka imkpusa a zuba bilibili. Wa danasa tą akani a Kadyanshi ka Shinga a da bawu a'ari n utyoku a asu u ama da a'ari a likimba; wata, iyamba, n agali, n aletsu, n ama. ⁷ U yain kadyanshi n ucira, "U kana tą i wenike Kashila karinga, kpam i dansa

* **14:1** Sihiyona kala ka dem ka Urishelima.

tyoku da wari n tsupige. Kpaci a'ayin a yan de a da wa yankee ama a likimba afada. Wenike ni karinga, adama a da aya u yain zuba n iyamba, n kushiva, n a'eshi a mini."

⁸ Aku katsumate ka zuba ka ire ka imkpai a zuba tyoku ka kagitā ki n ka dansi, "Ilyuci i Babila i pige i rukpa! Ilyuci i na yi tsishankala tsu ne tsu zuwa ta iyamba dem i wokoi n icadi. Nala dem u zuwai ama a wokoi yavu asoi n tsishankala tsu ne."

⁹⁻¹⁰ Aku katsumate ka tatsu ka tono le, n ka salasi, "Gbä ama da a lyakai kadin ki kayala n kameli ka ne a'a ta n kugyan ku kadin ki a acen a le ko kpam a akere a le. Kashilà ka zuwa le ta a soi mini ma cinwi ma mavura ma ne. Mini ma cinwi ma na mi a goso ma n mini wa, Kashilà n kaci ka ne aya u tsungi ma n ucira nala a mako ma upan ma ne. Ama a nala yi dem a ka zuwa le ta a pana ikyamba a asuvu a akina a eri a da a ka tasa a kapala ka atsumate a eri n a kapala ka Maku ma Kondom. ¹¹ Akina a da a ka zuwa le a pana ikyamba yi a ka runukpa le ta hal ubana bawu utyoku. Ama a nala yi a da a ka lyaka kadin ki kayala n kameli ka ne kpam a'ari n kugyan ku kala ka ne ki, upana u ikyamba u le wa kotso wa, ko kenu." ¹² Gbä ili i'ya ili i na yi ya tono i'ya, u kanà ta ama a Kashilà a kawunku. Alya ama da a tonoi udani u Kashilà kpam a tonoi Yesu mayun.

¹³ Aku n panai kalagatsu a zuba ka danai, "Korongu na: Edà aza a mazanga a da, aza da ili i'ya i bidyai n gogo-na ubana ya kuwa a asuvu a utono u Asheku!"

Aku Kulu ki ku wushuki, "Mayun da, a ka wunvuga ta a manyan ma a yain, kpam alabari a

manyan ma shinga ma le ma tono le taq.”

Ukana u likimba

¹⁴ Aku n webelei n wenei kalishi ka pun. Uza roku uza da u rotsoi vuma ndishi pini a asuvu a kalishi ki. Waq taq n funi u zinariya a kaci ka ne kpam wa baqna makanatsu ma kulya a kukere ku ne. ¹⁵ Aku katsumate ka roku ka wutaqi a asuvu a Kuwa ku Kashilaq ka salakai uza da waqri ndishi a kalishi ki n kalagatsu ka pige, u danai, “Gita ukana n makanatsu ma vunu. Ili i'ya a ka kana a likimba i gewe de, kpam a'ayin a da gai na vi a da a ka bolomgbono i'ya.” ¹⁶ Aku uza da waqri ndishi a kalishi ki u koronoi iceshi yi n makanatsu ma ne u kanai i'ya.

¹⁷ N wenei katsumate ka zuba ka ire ka wutai a Kuwa ku Kashilaq a zuba, kaq taq n makanatsu ma kulya cika. ¹⁸ Katsumate ka tatsu uza da waqri n ucira a kaci ka akina, u wutaqi a asudarapkpa. Katsumate ka na ki ka isai katsumate ka ire ki u danai, “Bida makanatsu ma vunu vu bolomgbono ilimaci i atyaci a cinwit a likimba, kpaci ilimaci i le i gewe de.” ¹⁹ Katsumate ki ka bankai makanatsu ma ne a likimba u kanai cinwi vi. U bolomgonoi ilimaci i atyaci a likimba a asu u pige u da a ka pishisa i'ya. Tyoku da upan u Kashilaq waqri u da gai la vi. ²⁰ Ilimaci i atyaci yi a pisha taq i'ya a ulanga u ilyuci, kpam mpasa n wotsongi n wutaqi a asu u da a ka pishisa vi yavu agata a da a rawai mel amangatawanre (200) kpam kadakaq ka agata ki ka rawa taq udeshe kutawun.

15

Usara u shindere u makorishi

¹ Aku n wenei iryoci i pige i roku a zuba i'ya i zuwai ya dem u yain majiyan. N wenei atsumate a zuba a shindere a ka ɓanqa usara u shindere u makorishi. Kashilaq ka kotso baci uyan ama mavura n usara u shindere u na vi, wa ƙasaka ta upana upan. ² N wenei ili i'ya i rotsoi kushiva ka ka lada yavu madubu kasatari n akina. Kpam n wene ta aza da a lyai kaci ka kadin ki n kameli ka ne; wata, kadin ka lamba wari kushani ku kala ka ne. Ama yi a shamgbai a ikengi i kushiva, ya dem wa ɓanqa molo u da Kashilaq ka naƙa yi. ³ A shipai ushipa u da Musa kagbashi ka Kashilaq u shipai n ushipa u da Maku ma Kondom ma shipai, a danai, “Avu Magono ma Zuba Kashilaq Uza u Ucira Gba, vu yan ta manyan ma pige ma pige, ma ma zuwa majiyan.

Vu lyai tsugono tsu ama gba.

Ili i'ya vu yain gba mayun da kpam i lobono ta.

⁴ Ama gba a ka naƙa vu ta tsupige, Magono ma Zuba!

Ama gba a ka dana ta, ‘Vu gbonguro ta cika kpam va ta n ucira.

Vuma wa la uwulukpi wa, she avu.

Ama a likimba gba a tuwa ta a lyaka vu kayala.

Ya dem wene ta manyan ma maci ma vu yain.’”

⁵⁻⁶ N wenei kpam pini a zuba, atsumate a zuba a shindere aza da a ka ɓanqa usara u shindere vi a wutaq asuvu Asu u Uwulukpit a Kuwa ku Kashilaq. Ya dem u ukai kunya ku eri ka ka lada, n kunya ku uwambana ku kagbodo ka a cai n zinariya uwambani a makamba ma ne. ⁷ Aku uza te a asuvu a ili i uma i nishi yi u naƙasai atsumate a shindere yi abelu a zinariya a da a'ari ushadangi

n mavura ma Kashila, uza da wari n uma hal ubana bawu utyoku.⁸ Aku Kuwa ku Kashila ki ku shadangi n kanga ka ka wutai asu u tsupige tsu Kashila n ucira u ne. Uza wa la wa fuda wa uwa pini wa, she usara u shindere u da atsumate a shindere yi a tukoi u kotso.

16

Abelu a upan u Kashila

¹ Aku n panai kalagatsu ka pige Asu u Uwulukpi ka tonukoi atsumate a zuba a shindere yi, "Walai i ba i tsalasa abelu a shindere a upan u Kashila a likimba."² Katsumate ka zuba ka kagitai ka ba ka tsalai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a likimba. Aku agalama a taqasai a ikyamba i aza da a'ari n kugyan ku kadin ki, aza da a gbashikai kameli ka ne.

³ Katsumate ka zuba ka ire ka tsalai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a kushiva, aku mini mi ma wokoi yavu mpasa n kakushe, aku gba ili i uma i kushiva yi i kuwai.

⁴ Katsumate ka zuba ka tatsu ka tsalai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a agata n a'eshi a mini,aku a gono mpasa.⁵ N panai katsumate ka zuba ka ka kirana n mini ka danai,

"Ada Kashila Uza u Uwulukpi.

Ada Kashila uza da vari gogo-na kpam va ta pini tun caupa!

Dere da an va yanka likimba afada naha.

⁶ Ama a cingi a zuwa ta mpasa m ama na ntsumate n vunu n yeni.

Adama a nala vu naqka le de mpasa a soi n da n wokoi katsupi ka malen ma manyan ma le.

Ili i'ya i gain a tsas̄a i'ya a ka tsas̄a.”

⁷ Aku kpam n panai kalagatsu ka wutai a asudarākp̄a n ka dansi:

“Eye, Magono ma Zuba Kashilà Uza u Ucira Gbà,
mayun da kpam dere da tyoku da vu yain ama a
cingi mavura.”

⁸ Katsumate ka zuba ka nishi ka tsalai ili i'ya i'ari
a kabelu ka ne a kaara, aku Kashilà ka asakai ka
runukpa ama n akina a ne. ⁹ Usudugbi u pige u
runukpai ama gba, aku a wishai kala ka Kashilà
uza da suki usara u na vi gba. Shegai a 'yuwain
ukpatala a əsákà unyushi u cingi u le a cikpala
tsupige tsu ne.

¹⁰⁻¹¹ Katsumate ka zuba ka tawun ka tsalai ili
i'ya i'ari a kabelu ka ne a karatsu ka tsugono tsu
kadin ki, aku uyamba u da wa lya tsugono tsi
u wokoi n karimbi. Ama a ka lumusa ajiri a le
adama a upana u ikyamba nà mbałà ma agalàma.
Shegai a wishai Kashilà ka Zuba a 'yuwain uk-
patala a əsákà unyushi u cingi u le.

¹² Katsumate ka zuba ka teli ka tsalai ili i'ya i'ari
a kabelu ka ne agatà a pige a Yufiriti aku mini mi
ma wumkpai. Nala gità t̄a tsarà a fobusuko ngono
n kasana ure u da a ka tuwà n asoje a le. ¹³ Aku n
wenei pini ityon i cingi i tatsu i'ya i rotsoi apodo. A
ka wutà a una u ubungu, n a una u kadin ka kagita,
n a unà u kadin ka ire ki uza da warì matsumate
ma kabàn. ¹⁴ Ityon i cingi i na yi i'qà t̄a n ucira u
da a ka yan ikunesavu. A bana t̄a a asu u ngono
n likimba gba a bolomgbono le a yain kuvon n
Kashilà Uza u Ucira Gbà a kain ka pige ka wa yan
ama afada.

15 Asheku a danai, “Kiranai ma tuwaq ta tyoku da kaboki ka tsu tuwaq bawu uza revei. Kashilaq ka zuwuka ta uza da bawu wari alavu kpam wari ufobusi n aminya a ne tsara u rongo ukyawunsa kataba wa unaq u shinga, kpam wa pana uwono u ama wa a ka wundaiya yi baci.

16 Ityonu yi i bolomgbonoi ngono mi asu u te a asu u da a ka isaq Araqmagado n Tsiyahuda.

17 Katsumate ka zuba ka shindere ka tsalai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a uwule, aku kalagatsu ka pige ka wutaq asuvu a Kuwa ku Kashilaq a karatsu ka tsugono ka danai, “N kotsu de ko ndya wa.” **18** Aku a rongoi ulada, n mawuraq ma pige, n makpankashila, n ugbada u iyamba u pige u da u wurai i'ya a'ari a yansai an ama a'ari a likimba. **19** Ugbada u iyamba vi u pecei ilyuci i pige i Babila abon a tatsu. Ilyuci i pige i pige i likimba i wasasai gba gba. Kashilaq ka cibai inyushi i Babila gba aku u zuwai Babila vi u soi mini ma cinwi ma mako ma ne; wata, upan u pige u ne. **20** An iyamba i gbaqdai nala, aku gba iyamba i mere ma mini na nsasa a puwain. **21** Mini ma atala ma pige* ma araji a le a rawai uraqtsanaqka evu n amangatawun (100) ma rukpusai a zuba u ama. Adama a nala ama a wishai Kashilaq, an u wokoi aya u sukunku le usara vi.

17

Kashankala n kadin

1 Katsumate ka zuba ka te asuvu atsumate a shindere a da a'ari n abelu a shindere yi ka tuwai

* **16:21** Araji a mini ma atala mi a rawa ta araji a kakpakpa ka siminti.

ara vã aku ka danai, “Tuwã na n wenike vu tyoku da a ka yanka kashankala ka ya dem u revei vi mavura; wata, ilyuci i pige i'ya a mai asu u da agatã a'ari ushani. ² Ngono n likimba n vakusu tã n eyi, kpam ire i unamba u uwono u ne tyoku u marã ma ma makai ya dem a likimba da i'ari.”

³ Kpam asuvu a kuwene ka Kulu ku zuwai n wenei vi, katsumate ka purã mu ubana a mete. Pini de n cinai uka ndishi a zuba u kadin ka san kpayaya. A korongi inyashi i Kashilã a ikyamba i ne gba, kpam wã tã n a'aci a shindere n avana kupa. ⁴ Uka vi u ukai aminya a tsugono a da a'ari n ushili u galura n san kpayaya. Kpam dem u ukai ili i ikali i zinariya, n atali a ikebet icun kau-kau. A kukere ku ulyaki ku ne u bãnai mako ma a yain n zinariya ushadangi n ili i icadi; wata, ili i icadi n ashindã a tsishankala tsu ne. ⁵ A korongi kala ka kãri n kalen usokongi a kucen ku ne. Kala ka danai, “Mpa Babila Kacirani, anuku a ashankala, uza da u gitai ili i icadi gbã a likimba.”

⁶ Aku n wenei uka vi ugutukpi an u soi mpasa m ama a Kashilã, aza da a wunai adama a dã a dansai ukuna u Yesu.

An n wene yi n yain majiyan. ⁷ Aku katsumate ka zuba ki ka wece mu, “Ndyia i zuwai vu yain majiyan? Ma tonuko vu tã ukuna u usokongi u uka u na vi n kadin ka u yuwai uza u a'aci a shindere n avana kupa vi. ⁸ Kadin ka vu wenei na vi waritã n uma caupa, shegai gogo-na kakushe ka. Ciga da wa ciga u wutã asuvu a kadãkã ka bawu kãri n utyoku aku u bana asu u da a ka wacinsa yi. Ama da a'ari a likimba, aza da bawu Kashilã ka korongi a'ala a le a Tagarãda u Aza a Uma kahu uyan u

likimba, a ka yan tà majiyan a webele baci kadin ki. Wàri tà n uma caupa, gogo-na kakushe, shegai wa gono tà kpam.

⁹ “Va ciga tà katakasuvu n kakiri tsàra vu reve ili i na yi. A'aci a shindere a nala yi agalala a da asu u da uka vi wàri ndishi. A'aci yi ngono n shindere n da dem. ¹⁰ Ngono n tawun n rukpà de, gogo-na ma teli ma ma lya tsugono, kpam ma shindere mi kotsu ma tuwà wa. Shegai tsugono tsu ne tsa bàrakpà wa. ¹¹ Kadin ka kàri n uma caupa vi kpam gogo-na u kuwai vi, aya magono ma kullà. Wà tà tyoku ngono n shindere mi, kpam a asu u uwacinsa u da wa bana.

¹² “Avana kupa a da vu wenei vi, ngono kupa n da bawu n gitai ulya tsugono n da, shegai a ka wusha tà ucira u da a ka lya tsugono tyoku u ngono hal ulapa u uwule u te kabolo n kadin ki. ¹³ Gbà a ka wushuku tà a nàkà yi ucira n tsugono tsu le. ¹⁴ A ka yan tà kuvon n Maku ma Kondom mi, shegai Maku ma Kondom mi ma lya tà ucira u le, kpaci aya Asheku a zuba u isheku gba, kpam Magono ma a zuba u ngono gba. Ama a ne a da u isai kpam u dangasai a ka tono yi tà kain dem.”

¹⁵ Aku katsumate ka zuba ki ka tonuko mu, “Agata a da vu wenishei nala vi; wata, a asu u da kashankala ki kàri ndishi, ama a da n kakumà ka ama n iyamba n aletsu. ¹⁶ Kpam avana kupa n kadin ka vu wenei vi a ka kovo tà kashankala ki. A ka wusa yi tà gba ili i'ya wàri n i'ya, aku a aṣakà yi kataba. A ka karàsa tà ikyamba i ne, aku akina a koruso a lya yi gba. ¹⁷ Ngono kupa mi ma yan tà nala kpaci Kashilà ka ka zuwai gba afobi a ne a shadangu. Adama a nala a ka wushuku tà a nàkà

kadin ki ucira n tsugono tsu le. A ka nákà t kadin ki karing hal she Kashil ka zuwa afobi a ne a shadangu. ¹⁸ Uka da vu wenei vi, ilyuci i pige i ucira i'ya, i'ya magono ma ne ma lya tsugono tsu ngono n likimba gba."

18

A wacinsai Babila

¹ An kuwene ku uka da u kumbai kadin ki ku wurai, n wene t katsumate ka zuba ka roku ka cip a iyamba. W t n ucira cika, aku katyashi ka ka lada ka ka wutusa ara ne ka wakanai likimba.

² U salai n kalagatsu ka ucira:

"Ilyuci i pige i Babila i wsa d.

Ama a' kpam pini wa,

shegai ityoni i cingi kau-kau i ashind i'ya i'ari pini.

Gba nnu ma ashind m t pini.

³ Gba iyamba i so t mar ma ne,

adama a da u lai uciga tsishankala.

Ngono n likimba n yan t tsishankala n eyi,

kpam gba aza a tsilaga a tsra t ikebe ushani

adama a da u la t uciga ili i shinga i shinga."

⁴ Aku n panai kalagatsu ka roku a zuba ka danai:

"Wutai pini a ilyuci i nala yi, ama a va,

kotsu i yain unyushi u cingi tyoku da u yain wa,

kotsu kpam i wushi mavura ma wa wusha wa.

⁵ Unyushi u ne u yan t kazana ka ka rawai a zuba,

Kashil kpam ka assa n ili i cingi i'ya u yansai wa.

⁶ Yankai Babila dem tyoku da u yankai aza roku.

I tsupuka yi ili i cingi i'ya u yansai hal kure.

I fobusuko yi mar ma ma rawai ucira kure

tyoku da u fobusukoi aza roku.

⁷ U nákà t kaci ka ne tsupige cika
u tsrai kpam gb ili i'ya wa ciga.

I nákà yi upana u ikyamba n unamgbukatsum
cika.

U yanka t kaci ka ne ard, u danai,
'Mpa na n dusuki,
mpa uka da wa lya tsugono.

Mari n vali da wa kuw mu wa,
adama a nala ma sak yi wa.'

⁸ Adama a uka vi u yain ard nala,
wa barakp wa,
Kashil ka yan yi t mavura n mabl,
n ukp u ama a ne, n kambulu.
Akina a ka lya yi t,
kpaci Kashil, uza da u yanka yi afada,
w t n ucira cika."

⁹ "Ngono n da a yain tsishankala kpam a pecei
utsri u ne, a ka wene t kng ka ukn u akina a
da a ka lya yi, aku a si a namgba katsum adama
a nala yi. ¹⁰ A shamgbai a mari, kpaci a ka pana t
uwonvo u upana u ikyamba u da u tsr yi kotsu u
tsr le dem wa. A danai,
" 'Upana u ikyamba!

Upana u ikyamba u ilyuci i pige i nala yi,
ilyuci i pige i Babila,
kpaci mavura ma vunu ma tuw t
a asuvu a ulapa u uwule u te!"

¹¹ "Kpam aza a tsilaga a likimba a ka s t a
namgba katsum adama a ne, kpaci gogo-na ko
uza w la wa tsila ili i'ya a ka dengishe wa. ¹² Ili
i'ya a ka dengishe vi i'ya zinariya, n azurufa, n
atali a ikebe,† n ityali. A ka tsr kpam katsili

ka aminya a da a lai tsugbere tsulobo, n aminya a mini ma galura n san kpayaya wa. A ka tsara uza da wa tsila ndanga n da mari n magulani ma shinga, n ili i'ya a yain n a'anga a karon, na ndanga ma ikebe wa. Nala dem n urim u shili, n urim, n katali ka ikebe cika ka kuma. ¹³ A ka tsara uza da wa tsila ili i magulani i kusan,* n ili i magulani i urunukpa, n i kusugburu wa. Nala dem n mini ma cinwi, n manivi, n kira, n ilya. Hal n anaka, na ncon, n adoki, na nringongo ma adoki ma ucanka ucanga a ka tsara katsili wa. Nala dem a ka tsara katsili ka agbashi, n ama da a kanai a asu u kuvon wa.

¹⁴ “Aza a tsilaga yi a tonuko yi,
“‘Gbä ili i'ya varí vu zuwukai a'eshi yi i kotso de,
kpam gba ili i'ya i lobonuso vu vi i puwan de,
vu buwa kpam utsara i'ya wa!’

¹⁵ “Aza a tsilaga a ne, aza da a yain utsari a asu u dengishike yi ili i nala yi, a ka shamgba ta a mbäri, adama a da a ka pana ta uwonvo u upana u ikyamba u da u tsara yi kotsu u tsara le dem wa. A ka sa ta a namgba katsuma. ¹⁶ A ka dana ta,
“Upana u ikyamba!

Upana u ikyamba u ilyuci i pige i nala yi!
Wari u tsu uka ta aminya a ikebe
a da a'ari n mini ma galura n san kpayaya.
U uka ta dem ikali i icanga i zinariya,
n atali a ikebet icun kau-kau!

¹⁷ A asuvu a ulapa u uwule u te u da a nangasai gba utsari u ne!”

* **18:13** A asuvu a ili i magulani yi, a bolomgbono ta pini n mar, n furankinsen. Ili i te i'ya n ili i'ya arevi a tukoi Yesu kune a'ayin a da a matsa yi.

“Atigit a a'atsu a pige n ayain a manyan a le kabolo n aza a nwalu a mini yi, n aza a tsilaga tsu ili i'ya a ka cangasa pini a a'atsu yi a ka shamgba tā a mbāri. ¹⁸ A ka sā tā cika an a wenei kāngā ka ukānā u akina ka kāri yi ulya vi, ‘Kotsu a'ari a yan ilyuci tyoku u ilyuci i ucira i na yi wa!’

¹⁹ “A ka polusuko tā a'aci a le kabutā tsāra a wenike unamgbukatsumā u le. Kpam a ka dana tā:

“‘Upana u ikyamba!

Upana u ikyamba u ilyuci i pige i nala yi!

Tsu yan tā utsāri adama a udukuyan u ne.

Kpam gogo-na a asuvu a ulapa u uwule u te gbā u puwān de.’

²⁰ Edā aza da i'ari a zuba yanyi ipeli,

i yain kpam mazāngā,

kpaci Kashilā ka wacinsa dē Babila.

Ama a Kashilā kabolo n asuki

n aza da a tsu dansa akani a Kashilā

a ka yan tā mazāngā.

Kpaci Kashilā ka kidaga dē Babila ugana

adama a ili i cingi i'ya u yansāka dā.”

²¹ Aku katsumate ka zuba ka ucira ka bidyai katali ka pige, yavu ka a tsu wurika kira, aku u vutālāi ka a kushivā, u salai:

“Babila, avu ilyuci i ucira,

tyoku da Kashilā ka wacinsa vu n ucira da na

tyoku da n vutālāi katali ka na ki!

Avu ilyuci i na yi, ama a ka doku a ka wene vu kpam wa.

²² Ama a ka doku a ka pana a kemi kpam molo wa, ko ashipi, ko kpam ama a fulusā avulā n igbali wa.

Uza wa doku wa yan kpam manyan a asuvu a vunu wa.
 Uza wa doku wa pana mawură ma kira kpam wa.
²³ Uza wa doku wa wene katyashi ka ncikalu a asuvu a vunu kpam wa.
 Uza wa doku wa pana kpam kalagatsu ka kalobo n makere a yain iyolo wa.
 Aza a tsilaga a vunu alya a'ari a lakai ucira a asuvu a likimba naha.
 Tsuboci tsu vunu tsu yinsa tă ama a likimba gba.
²⁴ Kashilă ka yanka tă Babila mavura kpaci ilyuci yi i wuna tă aza da a dansai akani a Kashilă,
 n aza da a'ari ama a Kashila.
 Mayun da, Babila wuna tă ama a likimba ukyawan.”

19

Ama da a'ari a zuba a cikpalai Kashila

¹ An katsumate ka zuba ka ucira ka nala ka kotsoi kadyanshi, aku n panai mawură ma kakumă ka ama a zuba, a ka salasa:
 “Cikpalai Kashilă!

Iwauwi, n tsupige, n ucira i Kashilă ka tsunu i'ya!

² Mayun da kpam dere da tyoku da u tsu yan ama a cingi afada.

U yawunsa de tyoku da wa yanka kashankala ka pige ka nala ki mavura,

uz a da u zuwai ama a likimba a yain tsicingi a asu u da a yain tsishankala n eyi.

Kashilă ka tsupa yi tă kpaci u wuna tă agbashi a ne.”

³ Aku a doki a salai:
 “Cikpalai Kashilă!”

Kāngā ka ukānā u akina ka ilyuci i pīge yi ka
'yāngā tā a zuba hal ubana bawu utyoku!"

⁴ Nkoshi kamanga n ama a nishi mi n ili i uma i
nishi yi a kudāngi a lyakai Kashilā kayala, uza dā
wāri ndishi a karatsu ka tsugono. A danai, "Ami!
Cikpalai Kashilā!"

Abiki a iyolo a Maku ma Kondom

⁵ Aku n panai uza roku wa isā pini a karatsu ka
tsugono ki, u danai,

"Gbā ama,
azapige n aza dā bawu a'ari azapige.
Aza dā ya lyaka Kashilā kayala, danai,
'Tsu nākā vu tā tsupige.' "

⁶ Aku n panai mawurā ma kakumā ka ama a
zuba a ka salāsa yavu mawurā ma mini ma pīge
ma ma rukpusā kpam yavu mawurā ma mak-
pankashilā ma pīge. N panāka le a ka dansa:
"Cikpalai Kashilā!"

Kpaci Magono ma Zuba Kashilā
Uza u Ucira Gbā aya Magono!

⁷ Tsu yanyi ipeli n mazāngā.
Tsu cikpalai tsupige tsu ne.
Kpaci a'ayin a dā a ka yan iyolo i
Maku ma Kondom mi a rawa dē.
Ukasavu vi u fofuso dē
kaci ka ne adama a iyolo yi.

⁸ Kashilā ka nākā yi tā aminya a pun,
a dā a lai aminya a tsugbere,
a dā a'ari sarara kpam a ka lada."

(Aminya yi a dā ili i shinga i'ya ama a Kashilā a
ka yansā.)

⁹ Aku katsumate ka zuba ki ka tonuko mu, "Ko-
rongu na: Kashilā ka zuwuka tā gbā uza dā bacī

dem a libanai a asu u abiki a iyolo i Maku ma Kondom mi uną u shinga.” Katsumate ka zuba ki ka danai kpam, “Ili i'ya Kashilaą ka dansai na vi mayun da.”

¹⁰ Aku n kudąngi a a'ene a katsumate ka zuba ki tsąraą n lyaka yi kayala, shegai u tonuko mu, “A'a! Kotsu vu lyaka mu kayala wa! Mpa dem kagbashi ka tyoku u vunu n tyoku u Atoni a da a buwai, n gbą aza da a kąnai ukuna u mayun u da Yesu todugboi. Cikpalai Kashilaą!”

Ukuna u mayun u da Yesu todugboi vi u da u tsu zuwa ama a dansa akani a Kashilaą.

Uza da u yuwai kadoki ka eri

¹¹ Aku n wenei zuba kukpąi, n wenei kadoki ka eri kari kushani pini. Uza da u yuwaią ka vi kala ka yi Uza u Maci n Uza u Mayun. U tsu yan tą afada a ne dere, kuvon kpam dere. ¹² A'eshi a ne a ka laąa yavu akina, aku u ukai ifuni ushani a kaci ka ne. A korongu tą kala ka ne a ikyamba i ne, shegai aya koshi u revei ka. ¹³ U ukai matogo ma a rumbugi a asuvu a mpasa. Kala ka ne ka, “Udani u Kashilaą.” ¹⁴ Asoje a zuba a yuwusaią adoki a eri a ka tono yi. A ukusai aminya a pun a da a lai aminya a tsugbere, a da a'ari sarara. ¹⁵ Burundu u kulya u wutąi a uną u ne, kpam n u da wa yan manyan u yain kuvon n uyamba. Wa lya tą tsugono tsu le n kalangu ka urim. Wa wenike tą upan u pige u Kashilaą Uza u Ucira Gbą a asu u upisha cinwi a kaądaką ka upishisa mini ma cinwi. ¹⁶ A kapashi ka matogo ma ne ma ma palai magutą ma ne a yain ikorongi i na:

MAGONO MA NGONO N ASHEKU A ISHEKU.

¹⁷ Aku n wenei katsumate ka zuba ka shamgbai a kaara. U salakai gbä asakali a da a ka imkpusa a zuba n kalagatsu ka ucira, u danai: “Tuwäi! Bolomgbonoi i lyai ilikulya i abiki ushani i'ya Kashila ka tuwä ka fobusuko dä! ¹⁸ Tuwai! Takumai ikyamba i ngono, n atigi, n asoje, kabolo n ikyamba i adoki n ikyamba i ayuwi a le. Tuwäi! Takumai ikyamba i ama gbä: agbashi n aza da bawu a'ari agbashi, azapige n aza da bawu a'ari azapige!”

¹⁹ Aku n wenei kadin nã ngono n likimba gba, kabolo n asoje a le, a bolomgbonoi tsara a yain kuvon n uza da u yuwäi a zuba u kadoki ki n asoje a ne dem. ²⁰ Aku a känai kadin ki kabolo n matsumate ma kabän uza da u yanka yi ikunesavu yi. (Uyansa tã ikunesavu i nala yi tsarä u yinsä aza da a'ari n kugyan ku kadin ki, aza da kpam a lyakai kameli ka ne kayala.) Kadin ki n matsumate ma kabän mi a vutalä le tã n uma u le pini a kushivä ku akina ka kari uräna n akina a eri. ²¹ Uza da u yuwäi kadoki ki u wunusai asoje a le gbä n burundu da warí a uwutusä a unä u ne. Aku gbä asakali yi a takumai ikyamba i le a cuwusäi hal ucuwi u leje le.

20

Ayen kazu (1,000)

¹ An uza da u yuwäi kadoki ki u lyai kaci ka kadin ki, n matsumate ma kabän n asoje a le dem, aku n wenei katsumate ka zuba ka roku kari ucipa a iyamba, ubani n makukpunki ma kadakä ka bawu kari n utyoku n ikani i araji a kukere ku ne. ²⁻³ Katsumate ka zuba ki ka känai ubungu vi;

wata, kali ka nala ka kări tun caupa vi ka a tsu isă Kalăpănsi ko kpam Kanangasi.* U bidyai ikani yi u sira yi mai n i'ya. Aku u vutală yi a kadăkă ka bawu kări n utsutsu. N makukpunki ma wa 6ăna a kukere ku ne ki ma u gbagiryai utsutsu u kadăkă vi, aku u zuwai iryoci pini a utsutsu vi tsără ko uza u kukpă wa. Kalăpănsi ki ka rongo tă pini hal ayen kazu (1,000), adama a nala wa doku wa yinsă kpam ama a likimba wa. Ayen kazu yi a wura baci, katsumate ki ka ăsăkă yi tă ve a'ayin kenu.

⁴ Aku n wenei aratsu a tsugono, kpam aza da a'ări ndishi pini a zuba le alya ama da Kashilă ka nakai ucira u da a ka lya tsugono. Alya a'lulu a aza da atokulalu a kidăsai a'aci a le adama a da a dansai akani a Yesu n ăkadyanshi ka Kashilă. Ama a nala yi a lyaka kadin ko kameli ka ne kayala wa, kpam a wusha kugyan ku ne a acen a le ko a akere a le wa. A gonoi a yain umaaku a dusuki a aratsu a tsugono, a lyai tsugono kabolo n Kirisiti Kawauwi hal ayen kazu. ⁵ A'ayin a kagıtă a da pa vi a da Kashilă ka 'yăngăsă akushe a ukpă. (Akushe a da a buwai a gono n uma wa, she a'ayin a da ayen kazu yi a kotsoi.) ⁶ Aza da Kashilă ka 'yăngăsăi a ukpă a'ayin a nala yi a yan tă ipeli cika; alya ama a ne. A ka wuna le a kushivă ku akina wa; wata, ukpă u ire u da la vi. Shegai a ka gbashika tă Kashilă n Kawauwi ka u dangăsai tyoku u adarăkpi, kpam a ka lya tă tsugono kabolo n eyi hal ayen kazu.

Kashilă ka lyai kaci ka Kanangasi

⁷⁻⁸ An ayen kazu yi a kotsoi, katsumate ka zuba ki ka ăsăkăi Kanangasi a asu u da a'ări a sira yi

* **20:2-3** Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalăpănsi.

caupa vi, wa wutə tə u yinsə iyamba n aza da a wacuwai a asuvu a likimba gbə. Iyamba i nala yi i'ya a ka isə Gogu n Magogu. Wa tuko le tə a asu u te a asu u da a ka yan kuvon. A ka yan tə ushani cika hal gbam ko uza wa fuda wa kece le wa. ⁹ A wacuwai a asuvu a likimba a kyawain a asu u da ama a Kashilə a zuwai agali; wata, ilyuci i'ya wa cigi. Shegai akina a wutəi a zuba a wacinsa le. ¹⁰ A'ari a vutalə də kadin ki n matsumate ma kabən mi a kushivə ku akina ka kari urana n akina a eri, aku a vutalai kpam pini Kalapansi, uza da u yinsai ama a na yi gbə. Akina yi a ka zuwa le tə a pana ikyamba kaara n kayin hal ubana bawu utyoku.

Afada a makorishi

¹¹ N wenei karatsu ka tsugono ka pun ka pige, aku n wenei uza da wari ndishi pini vi. An u wenikei kaci ka ne, aku likimba n zuba a puwain kpam ko uza u doku u wene le wa. ¹² N wene tə kpam gbə ama da a kuwusai a'ari kushani a kapala ka karatsu ka tsugono ki, azapige n aza a kenu. Aku a kukpai itagarəda i'ya a korongusi ili i'ya ya dem yansai. A kukpai kpam tagarəda roku; wata, Tagarəda u Aza a Uma. A yanka tə akushe yi afada ya dem n ili i'ya u yain, tyoku da a korongi pini a itagarəda yi. ¹³ Aza da a kuwai a kushivə a banai dem tsərə Kashilə ka yanka le afada. Ukpə n Asu u Akushe a tukusoi ama da a'ari ara le,aku Kashilə ka yanka le afada ya dem n ili i'ya u yain. ¹⁴ A vutalai Ukpə n Asu u Akushe a kushivə ku akina. (Kushivə ku akina ku nala ki ka ukpə u ire.) ¹⁵ Aku a vutalai ama a kushivə ku akina ki; wata,

uza da baci dem kala ka ne bawu kari ukorongi a asuvu a Tagarada u Aza a Uma.

21

Zuba u savu n likimba u savu

¹ An n kotsoi uwene kuwene ka Kashilà ka yanka ya dem afada, aku n wenei zuba u savu n likimba u savu. Zuba u kagita n likimba u kagita a puwain, kpam kushivà ku buwa wa, ko kenu.

² N wenei kpam ilyuci i pige i'ya a wulukpei i'ya Kashilà ka suki; wata, Urihelima u savu, u wutai a zuba wa cipa a iyamba. Ilyuci i pige yi tyoku u uka da u ukai aminya a iyolo a ne da wàri, kpam u fobusoi u gawunsa n vali u ne. ³ Aku n panai kalagatsu a karatsu ka tsugono, ka danai, "Gogo-na kuwa ku Kashilà kà tā n ama! Wa rongo tā n ele, kpam a ka woko tā ama a ne. Kashilà n kaci ka ne wa rongo tā n ele kpam wa woko tā Kashilà ka le. ⁴ Wa yansasa tā meshi ma le gbà. Ko uza wa kuwà kpam wa. Uza wa namgba kpam katsumà wa, ko u sài ko kpam u doku u pana ikyamba wa. Ili i cau i'ya i kotso de.

⁵ Uza da wàri ndishi a karatsu ka tsugono ki u danai, "Webelei! Ma gonusuko ko ndya wa i savu!" Aku u tonuko mu, "Korongu na, kpaci idani i na yi mayun da kpam a ka wushuku tā n i'ya."

⁶ Kpam dem u dana tā, "N yan de gbà ili i na yi! "Mpa Alfa mpa dem Omega.† Wata, mpa Kagita mpa dem Makorishi. Ma nàkà tā aza da a ka pana kakuli mini ma uso a keshi ka mini ka ka nàkà uma gbani, bawu a tsupai ko i te. ⁷ Gbà aza da baci dem a lyai kaci a ka wusha tā ili i na yi gbà: Ma woko tā Kashilà ka le, kpam a ka woko tā mmuku n

va. ⁸ Shegai gbä ama a na yi; wata, aza da a kpädai ukawunku adama a uwonvo, n aza da a ąsákai upityanangu nä mpa katsupi ka le ka kushivä ku akina ka kări uraña n akina a eri. A ka tsupa tă dem aza da a nangasai kaci ka le n unyushi u cingi, n aza a mawunuka, n ashankala n akina yi. A'eli, n aza da a ka gbashika ameli, n aza a kabän, asu u le u da kushivä ku akina ka kări uraña n akina a eri. Ukpä u ire u da la vi.

Urishelima u Savu

⁹ Katsumate ka zuba ka tuwäi ka tonuko mu, "Tuwä n wenike vu makere ma ma yan iyolo n Maku ma Kondom mi." (Katsumate ka zuba ka na ki uza u te da a asuyu atsumate a shindere a da a'ari n abelu a shindere a usara u shindere u da a yain a makorishi.) ¹⁰ Kulu ku Kashilä ku tonoi nä mpa, aku katsumate ka canga mu ubana a zuba masasa ma ugadì. Aku u wenike mu Urishelima ilyuci i pige i uwulukpi i'ya Kashilä ka suki, i wutai a zuba ya cipa a iyamba. ¹¹ I shadangi n tsupige tsu Kashilä kpam ya lada n katyashi ka shili usatari n mini ma avuku tyoku atali a ikebet cika a da a'ari sarara yavu madubu ma ma wundyamgbanaka. ¹² Kasaga ka kări n ugbami ka ugadì cika ka kyawain i'ya. Itsutsu kupa n i re i'ya pini, kpam utsutsu dem katsumate ka zuba ka pini ka wundya u da. A itsutsu yi a korongu tă pini a'ala a agali a aza a Isara'ila kupa n a re, utsutsu dem kala ka te. ¹³ Kabon dem kă tă n itsutsu i tatsu: i tatsu a kasana, i tatsu a gadì, itsutsu i tatsu a daka, i tatsu kpam a kalivi. ¹⁴ Kasaga ka ilyuci ki kă tă n atali kupa n a re a kami, katali dem a korongu tă

pini kala ka kasuki ka te a asuvu a asuki kupa n a re a Maku ma Kondom mi.

¹⁵ Katsumate ka zuba ka ka dansa n̄ mpa vi ka ɓanai kalangu ka zinariya. Ka wa r̄atsanaka ilyuci i pige, itsutsu, n kasaga ka ilyuci ki. ¹⁶ An u r̄atsanakai, u wenei i'ya yavu akpati da ugadi n upeti n akumgbì a ne a'ari derere. Ur̄atsanaka u akpati vi mel kazu ka te n amangatawantawun (1,500) u da. * ¹⁷ Aku katsumate ka zuba ki ka ratsanakai kasaga ki, n ur̄atsanaka u tsunu, upeti u ne u rawa t̄ udeshe amangatawanre n kupa n u teli (216). ¹⁸ N atali a da a ka lada san n mini ma avuku a da a makai kasaga ki. Gb̄a ili i'ya i'ari a ilyuci yi n zinariya da w̄ari sarara cika hal wa lada yavu madubu ma ma wundyamgbanaka da a yain i'ya. ¹⁹⁻²⁰ Asuvu a atali kupa n a re yi katali dem k̄a t̄ kau kpam ka ikebe a kami ka kuma ki. A roku a shili a da, a roku tani mini ma tsulon ma le, a roku tani mini ma avuku ma le, a roku kpam mini ma lim̄ icun i mabucu ma iv̄ashi i akaryabi. † ²¹ Itsutsu kupa n i re yi ityali i ikebet i'ya cika. Utsutsu dem n utsutsu u te u da a yankai u da. Ure u pige u ilyuci vi n zinariya u da w̄ari sarara katyashi ka ne ka lada yavu madubu ma ma wundyamgbanaka da a yankai u da.

²² N wene kuwa ku ulya kayala pini a ilyuci i pige yi wa, kpaci Magono ma Zuba Kashilà Uza u Ucira Gb̄a n Maku ma Kondom alya kuwa ku ulya

* **21:16** Ugadì u kasaga ka ka kyawain ilyuci yi, u rawa t̄ nwalu ma ukyawan uyamba u Najeriya kure n kagbidi. † **21:19-20** Atali kupa n a re yi, katali dem k̄a t̄ n kala ka ne: ka kagita ka jaspa, aku safiru, n agatu n zumurudu n onis n yakutu n kirisolati n berili n tofazu n kirisofaras n yakinta n ametis.

kayala ku ne. ²³ Ilyuci i pige yi ya ciga kaara ko uwoto a nákà katyashi pini wa. Kpací tsupige tsu Kashilà tsa tsa lada pini aku Maku ma Kondom ma wakanai asu vi yavu macikalú. ²⁴ Gbà ama a likimba a rongo tā pini a katyashi ka ka lada pini a ilyuci yi. Kpam ngono ma tukuso tā utsarı u le pini. ²⁵ Itsutsu i ilyuci yi ukukpi u dà ya rongo kain dem. A ka gidàku i'ya wa, kpaci kayin kà pini asu vi wa. ²⁶ Ama a ka tukuso tā pini gba ili i shinga n i karingà pini a ilyuci i pige yi. ²⁷ Ili i cingi i'à la i'ya a ka asarà i uwa pini asu vi wa. Nala dem uza dà baci dem u yain ili i uwono, ko kabán a ka asarà yi u uwa pini wa, shegai aza da a korongi a'ala a le a Tagaràda u Aza a Uma u dà Maku ma Kondom mari n u dà.

22

Agata a dà a tsu nákà uma

¹ An katsumate ka zuba ki ka wenike mu ilyuci i savu yi, aku kpam u wenike mu agatà a dà a'ari n mini ma ma tsu nákà uma. A ka lada cika yavu madubu ma ma wundyamgbanákà. A gitai uyene a karatsu ka tsugono tsu Kashilà n ka Maku ma Kondom a dusuki vi. ² Ma yenei a mere ma ure u ilyuci vi. Ndanga n dà n tsu matsa mmuku n dà n tsu nákà uma n gbonguroi pini a apashi a re gba a agatà yi. Kayen dem a tsu matsa tā ilimaci kupa n u re; wata, kuten a uwoto. Ama a likimba a tsu yanka tā avuku a le agumà a tānàsà mbañà. ³ Ili i'à la i'ya Kashilà ka yankai unà u cingi pini a ilyuci yi wa. Karatsu ka tsugono tsu Kashilà n ka Maku ma Kondom a dusuki vi a ilyuci yi i'ya

ka rongo, kpam agbashi a ne a ka gbashika yi taq.
 4 A ka wene taq upetiwa'eshi u Kashilaq n kala ka ne ukorongi a acen a le. 5 A ka doku a yain kayin kpam wa. A ka ciga kpam katyashi ka macikalu ko ka kaara wa, kpaci Magono ma Zuba Kashilaq ka naqkaq le taq katyashi. Kpam a ka lya taq tsugono hal ubana bawu utyoku.

Utuwa u Yesu

6 Aku katsumate ka zuba ki ka tonuko mu, "Idani i na yi mayun da, a wushuku kpam n i'ya. Magono ma Zuba Kashilaq uza da u naqkaqi Kulu Keri ku ne a asu u ntsumate, u suku taq katsumate ka zuba ka ne ka wenike agbashi a ne ili i'ya ya tuwaq ya gitaq gogo."

7 Yesu danai, "Panai na! Ma taq a utuwaq gogo. Tagaraqda u na u dana taq ili i'ya ya gitaq gogo-na n ubana a kapala. Kashilaq ka zuwuka taq aza da a tonoi u da unaq u shinga."

8 Mpa Yahaya, uza da n panai kpam n wenei gbaq ili i nala yi. An n kotsoi upana n uwene i'ya,aku n kudangi a a'ene a katsumate ka zuba ka ka wenike mu ili yi gbaq tsaraq n lyaka yi kayala.

9 Shegai u tonuko mu, "A'a! Kotsu vu lyaka mu kayala wa! Mpa dem kagbashi ka tyoku u vunu, n atoku a vunu ntsumate, kpam n gbaq ama da a wenei karingaq ka idani i tagaraqda u na vi. Lyaka Kashilaq kayala!"

10 Aku u tonuko mu kpam, "Kotsu vu kimba ili i'ya a danai a tagaraqda na vi a kaci ka ili i'ya ya gitasaq gogo-na n i'ya ya tuwaq ya gitaq a kapala wa. A'ayin a da ili i na yi ya gitaq a ka rawa de gogo.

11 Asakaq gba aza da a ka yansa tsicingi a rongo

uyansa tsicingi hal kain ki ka rawa. Aza da kpam a ka yansa ili i icadi a rongo uyansa i'ya. Aza da kpam a ka yansa ili i shinga, a rongo uyansa ili i'ya i'ari i shinga, aza da kpam a'ari uwulukpi a suma uyansa tsicingi.”

¹² Yesu doki u danai, “Panai na! Ma t̄ a utuwā gogo. Ma t̄ a utuwā n tsupa ko kpam n yanka gb̄a ama mavura a ili i'ya a yansai. ¹³ “Mpa Alfa mpa dem Omega.† Wata, mpa Kagit̄ mpa dem Makorishi. Mpa Uza u Iyan mpa kpam Uza u Uttyoku.

¹⁴ “Kashila ka zuwuka ta aza da a zai ntogo n le sarara unq̄ shinga, kpam adama a nala, a ka fuda t̄ a ka lya ilimaci i ndanga n da n tsu nāk̄ uma kpam a wura a itsutsu a uwa a asuvu a ilyuci yi. ¹⁵ Shegai a ka bishinka t̄ a ama a na u'uwa a asuvu a ilyuci yi: aza da a gonukoi kaci ka le n ashindā adama a unyushi u le, n aza a uyansa tsukunu, n aza a uyansa tsishankala. A ka bishinka t̄ a dem aza a magalāk̄a, n aza da a ka lyasāka ameli kayala, n gb̄a aza da a tsu dansa kaban.

¹⁶ “Mpa Yesu, n suku t̄ a katsumate ka zuba ka v̄a ka nāk̄ d̄a akani a na yi a a'uwa a Atoni. Mpa Kami; wata, Matsikaya ma Dawuda Magono. Mpa Katala ka Kpasani.”

¹⁷ Kulu Keri n ukasavu u Maku ma Kondom mi a danai, “Tuwā!” Uza da baci u panai akani a na yi əsāk̄a u dana, “Tuwā!” Uza da baci wa pana kakuli u tuwā, uza da baci dem wa ciga, əsāk̄a u kene mini ma uma gbani.

Makorishi

¹⁸ Mpa Yahaya da ma rono atsuvu a uza da baci dem wa pana akani a kaci ka ili i'ya ya git̄as̄a

gogo-na, kpam n i'ya ya tuwə ya gitə a kapala i'ya n korongi a tagarəda u na vi: Uza u doku baci ili a asuvu a akani a na yi, Kashilə ka doku yi tə dem mavura ma ne. Wa yanka yi tə mavura n usara u shindere u da n yain kadyanshi ka le pini a tagarəda u na vi. ¹⁹ Kpam uza u takpa baci ili a asuvu akani a na yi, Kashilə ka ɓishinka yi tə utsərə unə u shinga u da a dansai a tagarəda na vi. Kashilə kpam ka ɓishinka yi tə ulya ilimaci i madanga ma unąkə uma, kpam wa ąsąkə vuma u nala vi u rongo a ilyuci i uwulukpi i nala yi wa.

²⁰ Yesu, uza da u danai ili i na yi mayun da, u dana tə, “Mayun da, mə tə a utuwə gogo.”

Ami. Tuwə, Yesu Asheku!

²¹ Ąsąkə Yesu Asheku u wenike gbə de ukuna u shinga u pige u ne. Ami.

**Kazuwamgbani ka savu n Tsikimba n abon a
da a dangasai a kazuwamgbani ka cau
New Testament in Tsikimba (NI:kdl:Tsikimba)**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tsikimba

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tsikimba

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

a4f6a28b-3d6d-50b4-a81b-06ae05a66010